

instytut muzyki i tańca

I Kongres Tańca

Raport o stanie tańca w Krakowie

2011

Oprac. Jadwiga (Majewska) Grabowska

Copyright (c) Instytut Muzyki i Tańca 2011

I KONGRES TAŃCA

RAPORT O STANIE TAŃCA W KRAKOWIE

Spis treści

1. Wstęp historyczny.....	3
2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów.....	4
2.1. Zespoły i twórcy.....	4
2.2. Instytucje i organizacje.....	18
2.3. Szkoły i edukacja.....	20
2.4. Festiwale i imprezy	25
3. Stan infrastruktury tańca: dostęp do obiektów, miejsca prezentacji, sale.....	27
4. Krótka analiza dynamiki zmian.....	29
5. Sugestie dotyczące możliwości rozwoju regionalnego.....	30
6. Dane sumaryczne	30

1. Wstęp historyczny i ogólna charakterystyka

Trzeba zacząć od sprawy fundamentalnej: w tak modelowo „kulturalnym” mieście jak Kraków nie ma i nie było dotąd żadnej znaczącej organizacji promującej sztukę tańca. Każda niemal istniejąca tutaj fundacja czy zespół za każdym razem działały raczej na potrzeby swojego pojedynczego przedsięwzięcia. Brakowało i brakuje jakiegokolwiek wsparcia władz lokalnych w produkcji, promocji czy edukacji tanecznej. Władze miejskie i wojewódzkie zdają się nie zauważać wagi problemu jakim jest brak zaangażowania we wspieranie tej niezwykle aktywnie rozwijającej się w naszym mieście dziedziny sztuki.

Z tego powodu rynek tańca w Krakowie, kojarzony z dominującymi w nim zespołami ludowymi i tradycją baletową związaną z Operą Krakowską, bywał często pomijany lub niedoceniany w analizach branżowych. A przecież w województwie małopolskim rynek ten jest bardzo rozbudowany, działa tu duża liczba ciekawych teatrów tańca, a próby wprowadzania nowych form tanecznych zaczynają się już z początkiem lat 60. (STT *KONTRAST* Jacka Tomasika). Trzy z nich zaliczyć należy do grupy pionierów polskiego tańca współczesnego jaki dziś znamy: *Balet Form Nowoczesnych* AGH Jerzego Marii Birczyńskiego; założycielki *Eksperymentalnego Studia Tańca* EST, czyli Iwonę Olszowską i Martę Pietruszkę; oraz *Teatr Tańca DF* Katarzyny Skawińskiej. Trzy ostatnie i wiele innych znaczących indywidualności krakowskiego środowiska tańca współczesnego pierwsze lata tanecznej drogi przebyło w Studenckim Teatrze Tańca *KONTRAST* Jacka Tomasika – pierwszym i chyba najstarszym w Polsce zespole tańca współczesnego (istniał w latach 1963-1995?). Mnogość podmiotów na różne sposoby wspierających taniec zaowocowała także zróżnicowaniem stylistycznym lokalnych zespołów. W Krakowie działa zarówno najważniejszy polski balet dworski *Cracovia Danza* Romany Agnel, zespół łączący taniec ze sztuką body art *Art Color Ballet* Agnieszki Glińskiej czy jeden z najstarszych festiwali z pogranicza baletu i tańca współczesnego Krakowskie Spotkania Baletoffowe organizowane już od 20 lat w Nowohuckim Centrum Kultury przez Bożenę Makowską.

Poza rynkiem tańca współczesnego Kraków charakteryzuje silnie rozwinięty rynek baletowy. Działają tu renomowane projekty (także edukacyjne), zespoły i oczywiście Opera Krakowska. Dziedzictwo kulturowe tego miasta wspierane jest przez zespoły tańca dawnego (dwa balety dworskie) i dużą grupę zespołów pieśni i tańca ludowego afiliowanych przy najważniejszych uczelniach wyższych miasta (*Słowianki, Krakowiak, Krakus, Skalni* i Nowohuckim Centrum Kultury (*Nowa Huta, Hamernik*), a także jeden miejski zespół *Krakowiaczy*; których początki sięgają nawet końca lat 40tych! Władze miasta wspierają dwa zespoły tańca. Pod koniec lat 80. wpisały zagrożonych Krakowiaków na listę miejskich instytucji kultury, a w 2006 roku dołączył do nich Balet Dworski *Cracovia Danza*. Opera Krakowska finansowana jest ze środków wojewódzkich.

Pozostała część bogatego krakowskiego środowiska tanecznego obejmuje kilkanaście zespołów i kilkudziesięciu znaczących artystów indywidualnych. Poza tym pracuje tutaj grono najważniejszych krytyków i teoretyków tańca oraz teoretyków związanych ze sztukami performatywnymi wykładających na Uniwersytecie Jagiellońskim: prof. Dariusz Kosiński, prof. Krystyna Wilkoszewska, Dr Tadeusz Kornaś, Katarzyna Bester, Katarzyna Jabłońska, Dr Wojciech Klimczyk, Anna Królicza, Jadwiga Majewska, i w Ignacianum (Wiesna Mond Kozłowska), wymieniając tylko część z nich.

Władze miasta Krakowa nigdy nie miały i nie chciały mieć strukturalnego programu rozwoju i wspierania sztuki tańca w tym mieście. Miasto nie jest zainteresowane promocją tańca, nie ma osobnych programów grantowych na taniec, a pojedyncze przypadki grantów dla tancerzy przyznawane są w ramach ogólnych programów wspierania młodych twórców. Nie wspierane są produkcje projektów tanecznych, infrastruktura, edukacja, prezentacja.

Mnóstwo festiwali krakowskich w założeniach programowych nie włącza tańca, a okazjonalnie prezentowane taneczne spektakle pochodzą zwykle z repertuaru teatrów zagranicznych, ignorując lokalne czy ogólnopolskie produkcje, które jeśli się pojawiają traktowane są raczej jako „specyficzne” przedstawienia teatralne niż taneczne.

2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów

2.1 Zespoły i Twórcy

Tylko trzy podmioty-zespoły taneczne utrzymywane są w Krakowie ze środków publicznych: Opera Krakowska ze swoim zespołem baletowym (ze środków wojewódzkich) i Balet Dworski *Cracovia Danza* i *Krakowiacy* ze środków miejskich.

Zespół Baletowy Opery Krakowskiej

Tradycja sztuki operowej w Krakowie liczy ponad dwieście lat. Natomiast Opera Krakowska jako instytucja została powołana do życia w 1954 roku i premierą *Rigoletta* Verdiego w sali Domu Żołnierza przy ul. Lubicz 48 rozpoczęła swoją działalność. Przez długie dziesięciolecia borykała się z brakiem własnej siedziby. Miejscem prezentacji spektakli operowych był Teatr im. J. Słowackiego w Krakowie, repertuar operetkowy prezentowano na skromnej scenie przy ul. Lubicz. Mimo trudności organizacyjnych i rozmaitych niewygód jej dorobek jest imponujący. To blisko 250 premier a wśród nich znakomite, niejednokrotnie obrosłe legendą przedstawienia,

Dziś Opera Krakowska mieści się we własnej siedzibie, powstałej w miejscu sceny operetkowej przy ul. Lubicz. Nowy gmach projektu Romualda Loeglera powstał w latach 2004-2008 ze środków Unii Europejskiej przy wsparciu Województwa Małopolskiego i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działalność sceny zainaugurowała w dniu 13 grudnia 2008 premiera *Diabłów z Loudun* Krzysztofa Pendereckiego.

W jej repertuarze znajduje się obecnie ponad dwadzieścia tytułów. Są to dzieła kompozytorów polskich i klasyka światowa, przedstawienia baletowe oraz opery dla dzieci. W sezonie prezentuje około 200 przedstawień (z czego tylko od stycznia do lipca 2011 tylko 16 baletowych, w tym 9 to jeden tytuł *Kopciuszek* Giorgio Madia, jedno z najnowocześniejszych przedstawień baletowych prezentowanych w tym mieście z tradycjami tak silnymi, że przytłaczają nowe i aktualne, bujnie rozwijające się współcześnie artystyczne a zwłaszcza taneczne życie tego miasta).

Zespół artystyczny obejmuje solistów, orkiestrę, chór i balet (liczący 26 osób). Z krakowską sceną współpracują soliści o międzynarodowej renomie oraz najwybitniejsi polscy śpiewacy. Grono realizatorów to twórcy o sprawdzonej marce i znaczącym dorobku artystycznym. Inaczej rzecz ma się z twórcami „tanecznymi”. Opera raczej nie nawiązuje współpracy z polskimi artystami tańca współczesnego czy nawet baletu nowych form. Jedynym wyjątkiem ostatnich lat są *Wysokie obcasy* Janusza Orlika (w tym sezonie nie grane).

Rokrocznie na przełomie czerwca i lipca Opera Krakowska organizuje Letni Festiwal, prezentując własne przedstawienia w plenerach lub zabytkowych wnętrzach Krakowa i okolic. Do tradycji Festiwalu należą widowiska lub spektakle na dziedzińcu Zamku Królewskiego na Wawelu. Festiwal stopniowo poszerza swoją formułę o przedstawienia teatrów zagranicznych. Nie poszerza jej jednak o przedstawienia polskich twórców współczesnych. Spektakle taneczne nie są reprezentowane w czasie tych przeglądów.

Balet Dworski *Cracovia Danza*

powstał w dniu 1 września 2006 roku jako Miejska Instytucja Kultury na mocy uchwały Rady Miasta Krakowa (Uchwała NR CXIV/1185/06 z dnia 5 lipca 2006). Dyrektorem Naczelnym i Artystycznym Baletu Dworskiego *Cracovia Danza* jest Romana Maciuk-Agnel – tancerka i choreograf, specjalizująca się w tańcach historycznych i charakterystycznych oraz tradycji indyjskiej. Balet kontynuuje działania Baletu Dworskiego *Ardente Sole* oraz działającej pod tą samą nazwą Fundacji, założonej w roku 1998 przez Romanę Agnel.

Instytucja powstała z myślą o stworzeniu jak najlepszych warunków pracy dla tancerzy tworzących unikalny zespół tańców historycznych, mogący poszczycić się wieloma znaczącymi sukcesami artystycznymi i organizacyjnymi oraz osiągnięciami w zakresie popularyzacji kultury wysokiej i edukacji artystycznej. Instytucja inicjuje, organizuje i wspiera różnorodne wydarzenia, mające na celu upowszechnienie dziedzictwa i kultury tańca. Działalność Baletu umożliwia wymianę doświadczeń pomiędzy artystami polskimi i zagranicznymi, zainteresowanymi tańcami historycznymi, a także popularyzację wiedzy o sztuce i kulturze dworskiej. Balet współpracuje z krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi i kulturalnymi działającymi w celu rozpowszechniania i promocji tańców historycznych i kultury dworskiej.

Romana Agnel – tancerka, choreograf, pedagog tańca, historyk sztuki; założycielka profesjonalnego Baletu Dworskiego *Cracovia Danza* (dawniej *Ardente Sole*) miejskiej Instytucji Kultury w Krakowie, której jest Dyrektorem Naczelnym i Artystycznym. Absolwentka Społecznej Szkoły Baletowej w Krakowie (klasa prof. M. Mirockiej). Ukończyła historię sztuki na Paryskim Uniwersytecie Sorbony. We Francji poznała tańce różnych narodów, a także zdobyła specjalizacje w zakresie tańców charakterystycznych oraz historycznych (*Le Ballet Légendaire d'Île de France*, *Le Bal Paré*, VII Konserwatorium w Paryżu, *Théâtre Baroque de France*). Jest również tancerką klasycznego tańca indyjskiego Bharata Natyam, którego uczyła się u Smt. M. K. Saroja w Madrasie. Artystka wielokrotnie współpracowała z wybitnymi osobowościami świata baletu i muzyki. Przygotowała choreografie do wielu oper barokowych, klasycznych i staropolskich prezentowanych na scenach w kraju i zagranicą. Uczestniczyła m.in. w realizacji spektakli pod dyrekcją J.-C. Malgoire'a. Prezentowała również tańce historyczne z towarzyszeniem wybitnych wirtuozów, m.in. E. Stefańskiej, U. Bartkiewicz, K. Weissa (klawesyn) i J. Ter Lindena (wiolonczela barokowa). Romana Agnel jest twórcą większości choreografii do spektakli Baletu Dworskiego *Cracovia Danza*. Artystka jest laureatką II Nagrody na paryskim konkursie *La scène Française* w technice tańca charakterystycznego oraz Nagrody im. Zofii Rayzacher na IX Festiwalu Muzyki Dawnej na Zamku Królewskim w Warszawie. W 2009 r. została wyróżniona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego odznaczeniem Małopolskiego Kuratora Oświaty. W 2010 r. odebrała odznaczenie *Honoris Gratia* - zasłużeni dla Miasta Krakowa i jego mieszkańców. *Zasłużony dla Kultury Polskiej* oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Romana Agnel jest pomysłodawczynią i Dyrektorem Artystycznym Festiwalu Tańców Dworskich, który rokrocznie odbywa się w sierpniu w Krakowie.

Balet Form Nowoczesnych AGH

to prekursorski zespół istniejący od 1969 roku, prowadzony przez Jerzego Marię Birczyńskiego – byłego tancerza baletu Conrada Drzewieckiego i Teatru Wielkiego w Łodzi, zdobywcę pierwszej nagrody na Międzynarodowym Konkursie Choreograficznym „Le Ballet pour Demain” w Paryżu-Bagnolet w 1979 roku za *Larghetto* z koncertu f-moll F.Chopina.

Obecnie Balet Form Nowoczesnych AGH jest najstarszym zespołem tańca nowoczesnego w Polsce. Zespół od początku istnienia związany był z Akademią Górniczo-Hutniczą, co zapewniło mu wolność kreacyjną i eksperymentatorski charakter poszukiwań twórczych (szczególnie w okresie lat 60., 70. i 80. XX wieku). W 1999 roku zespół świętował jubileusz 30-lecia w Teatrze im. Juliusza Słowackiego, założyciel i choreograf w dniu koncertu obchodził swoje 50 urodziny.

Balet Form Nowoczesnych AGH był wielokrotnie nagradzany, otrzymał np. medal Francuskiego Towarzystwa Miłośników Sztuki *Le Quarteron*, Nagrodę Artystyczną Młodych im. St. Wyspiańskiego II stopnia „za osiągnięcia w tańcu nowoczesnym”, wyróżnienie w Konkursie Choreograficznym Łódzkich Spotkań Baletowych, oraz – z okazji 20-lecia istnienia – Złotą Odznakę za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej. Występował w USA, Meksyku, Danii, Ukrainie, Litwie, Wielkiej Brytanii, Francji, Szwajcarii, Finlandii, byłych krajach ZSRR, CSRS, Jugosławii oraz w Niemczech, Bułgarii, we Włoszech i na Węgrzech, Słowacji, Czechach. Forma spektakli w choreografii Jerzego Marii Birczyńskiego kieruje się w stronę idei czystego tańca pozbawionego fabuły dramaturgicznej, najważniejszą inspiracją jest tu muzyka (różnych stylów - blues, soul, jazz, klasyczna i współczesna (Penderecki, Górecki). W warstwie ruchowej tancerze bazują przede wszystkim na elementach baletu, tańca jazzowego i nowoczesnego. Jest to zespół autorski, prezentującym głównie rezultaty poszukiwań twórczych Jerzego Birczyńskiego, który wypracował własny styl i język choreograficzny. Zapraszał też do współpracy znanych choreografów z całego świata (m.in. Douglas Dunn — czołowy przedstawiciel nurtu *post modern dance* w USA, David Earle — założyciel i dyrektor Toronto Dance Theatre z Kanady, oraz Karin Waehner z Francji). Repertuar zmierza w kierunku czystego tańca — bez fabuły literackiej. Inspiracja dla tancerzy i choreografa jest muzyka — od bluesowej i soulowej (James Brown, Aretha Franklin, Joe Cocker) poprzez jazz (Herbie Hancock, Miles Davis, Don Ellis, Krzysztof Komeda, Tomasz Stańko) po muzykę poważną, klasyczną i współczesną (Bach, Vivaldi, Chopin, Szymanowski, Piazzolla, Penderecki, Górecki, Chołoniewski, Knittel).

Tancerze doskonalą swój warsztat ćwicząc codziennie elementy techniki tańca klasycznego, nowoczesnego i jazzowego oraz wynalezionej przez Birczyńskiego techniki, dzięki której jego zespół wyróżnia się wrażliwością muzyczną, poczuciem rytmu i precyzją wykonania choreografii. W skład zespołu zawsze wchodziło studenci krakowskich uczelni oraz młodzież krakowska, a podczas jego istnienia przewinęło się przez niego kilka tysięcy młodych ludzi, dla których była to jedyna możliwość zaznajomienia się z tańcem nowoczesnym. Choć tylko dla nielicznych przygoda z tańcem trwała dłużej niż kilka lat, dla wszystkich pozostałych była to szkoła pracy w grupie i nabywanie umiejętności współzycia i partnerstwa w pracy. Wszyscy oni pozostali wyrobionymi odbiorcami sztuki i miłośnikami tańca współczesnego. Spora grupa wychowanków zespołu kontynuuje zawodową karierę — tańcząc w innych teatrach, tworząc choreografie, założyli własne zespoły lub szkoły tańca na całym świecie, wykorzystując umiejętności nabyte w macierzystym zespole.

Jerzy Maria Birczyński – założyciel Baletu Form Nowoczesnych, choreograf, kierownik artystyczny i pedagog Zespołu od początku istnienia. Naukę tańca rozpoczął w wieku trzech lat pod okiem własnej matki, a następnie Janiny Łukaszewicz i Marii Stoszko. Techniki tańca klasycznego uczył się u Lili Beron w studiu baletowym przy Krakowskim Teatrze Muzycznym, kontynuował naukę w Państwowej Szkole Baletowej w Warszawie i Poznaniu m.in. u Barbary Kasprowicz, Teresy Kujawy i Andrzeja Glegolskiego. Równocześnie przez kilkanaście lat pobierał lekcje fortepianu. Jako uczeń poznańskiej Szkoły Baletowej tańczył w choreografiach Conrada Drzewieckiego, a po ukończeniu szkoły w Teatrze Wielkim w Łodzi. Jest laureatem wielu nagród na profesjonalnych konkursach m.in: pierwszej nagrody na Międzynarodowym Konkursie Choreograficznym *Le Ballet pour Demain* w Paryżu-Bagnolet

w 1979 r. (za *Larghetto* z koncertu f-moll F.Chopina), V miejsca na Międzynarodowym Konkursie Choreograficznym w Nyon w Szwajcarii w 1979 r. (za utwór *Tears of Joy* do muzyki Don Ellisa), wyróżnienia na Konkursie Choreograficznym w ramach Łódzkich Spotkań Baletowych (za *Wariacje B-dur* do muzyki F.Chopina), a także laureatem nagrody *Lotos* przyznanej przez Centrum Choreografii Współczesnej z Kijowa (za wybitne osiągnięcia w pedagogicznej działalności na Ukrainie i w świecie) w 1999 r. Wykonawcami nagrodzonych choreografii byli jego uczniowie i wychowankowie - tancerze Baletu Form Nowoczesnych AGH. Ponadto stworzył choreografię do ok. 30 spektakli w teatrach dramatycznych w całej Polsce (m.in. *Białe Ogrody* w Starym Teatrze, *Tango*, *Cień*, *Listopad* w Teatrze im. Słowackiego gdzie był etatowym choreografem za dyrekcji Mikołaja Grabowskiego) oraz do kilkunastu programów baletowych w TV. Wykładał taniec w krakowskiej Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej, prowadził warsztaty taneczne dla studentów szkół artystycznych z Francji i Niemiec, układał choreografię dla nowojorskiego zespołu *Douglas Dunn & Dancers* oraz dla Polskiego Teatru Tańca (utwory te są obecnie w repertuarze Baletu Form Nowoczesnych). W 2011 r. odebrał odznaczenie *Honoris Gratia* - zasłużeń dla Miasta Krakowa i jego mieszkańców.

Eksperymentalne Studio Tańca EST

Powstało w 1987 roku, i od początku swojego istnienia działało pod kierownictwem artystycznym krakowskiej tancerki i choreograf Iwony Olszowskiej współpracującej przez lata z inną krakowską tancerką i choreografką Martą Pietruszką. Od 1999 roku Eksperymentalne Studio Tańca pracuje dwutorowo – Studio Tańca Współczesnego EST zajmuje się działalnością edukacyjną, a pracami scenicznymi - Eksperymentalne Studio Tańca, które funkcjonowało na polskim rynku tanecznym jako niezależny teatr tańca współczesnego produkujący zarówno spektakle solowe Iwony Olszowskiej, jak i choreografie grupowe jej uczniów. EST powstałe w 1987 roku działało przy Staromiejskim Centrum Kultury Młodzieży przy ulicy Wietora. Przez lata było jedną z najważniejszych scen prezentacji tej dziedziny sztuki w Krakowie i miejscem aktywizacji młodzieży i zdobywania warsztatu dla wielu młodych tancerzy z południa Polski

W 1989 roku zespół rozpoczął współpracę z amerykańskimi pedagogami (Linda Caldwell, Elaine Konopka, James Leo Neirinck, Karen Studd, Joan Laage, członkami zespołu Thompson & Trammell Quartet, Joe Alter, Christina Marie Sears, Katrina Van Zee, Suzanne Grace). W latach 1989-1999 pracę swoją EST opierał na doskonaleniu warsztatu, tworzeniu choreografii autorskich oraz projektów wspólnych, organizacji ogólnopolskich warsztatów tańca i prezentacjach choreografii wykonywanych przez tancerzy EST oraz tancerzy goszczących, zarówno na terenie kraju jak i zagranicą; wykorzystuje szeroko rozumiane techniki tańca współczesnego. Warsztat zespołu opiera się m.in. na: kinezylogii, BMC, technice Labana, Bartinieff, Aleksandra, kinetic awarness. Prezentowany na scenie taniec jest wynikiem doświadczeń czerpanych z amerykańskiego warsztatu i własnego studium ruchu Iwony Olszowskiej.

Eksperymentalne Studio Tańca nie traktuje tańca czysto formalnie. Zmierza raczej w kierunku abstrakcji i teatru. Olszowska dużo miejsca poświęca poszukiwaniu mechanizmów ruchu ciała, specyficznego abecadła ruchowego, które stają się środkiem komunikacji w choreografii. Najważniejsza dla niej jest sfera znaczeniowa tańca, przekazywanie konkretnych emocji i treści. Dlatego dużą wagę przywiązuje w swych pracach do znaczenia gestu, jego transformacji oraz jakości ruchu. W zależności od podejmowanego tematu ciało staje się nośnikiem doznań psychicznych, emocje budują fakturę ruchu a gesty przekształcają całe

ciało. Fascynacja ruchem wyrażającym energię wnętrza jest inspiracją do poszukiwania formy osadzonej w specyficznej poetyckości czy nawet poezji, konwencji estetycznej.

EST wykształciło lub współpracowało z wieloma krakowskimi tancerkami, które dzisiaj są już niezależnymi artystycznymi osobowościami: Basię Bujakowską, Magdę Przybysz, Ewę Szubstarską, by wymienić tylko kilka. Ale tym, co najcenniejsze w działalności edukacyjnej EST, jest osobowość, wiedza i doświadczenie samej Iwony Olszowskiej.

Iwona Olszowska - choreografka, tancerz, pedagog. Jest założycielem i kierownikiem artystycznym Eksperymentalnego Studia Tańca EST (zał. 1987 r.), działającego przy SCKM w Krakowie, a obecnie w Hurtowni Ruchu. Realizowała wiele swoich projektów tanecznych w USA, tańczyła m.in. w Nowym Jorku (Judson Church, Art At University Settlement) i Waszyngtonie (Marvin Theater, George Washington University, Corcoran Gallery). Właśnie w Ameryce Północnej uczyła się warsztatu ruchowego (na Uniwersytecie Alabama i George Mason w USA oraz na Uniwersytecie Calgary w Kanadzie). Tańczy od 1984 roku, choreografuje od 1987 roku.

Zdobyła wiele nagród za swoje choreografie, za konsekwentną kontynuację własnej drogi twórczej, osobowość sceniczną (ArtsLink w Nowym Yorku) oraz stypendium Stefana Batorego. Realizowała projekty artystyczne: *Liz Lerman Dance Exchange*, *Projekt Pandora*, *Projekt Polski*, *Powrót do tradycji* (organizowany przez Śląski Teatr Tańca), *Hałda* oraz *Więcej tańca* i *Taniec bez tajemnic* z gośćmi teatru EST, *Projekt Aurora* z Mایدą Withers oraz program wymiany między EST i Dance Alabama. Swoje spektakle wystawiała m.in. w Kanadzie (Calgary, Edmonton), Finlandii (Oulu), na Ukrainie (Odessa), Mołdawii (Kisziniew), Rosji (Petersburg, Pskow), Wielkiej Brytanii (Dartington College), Norwegii (Tromsø), Szwecji (Göteborg), Niemczech (Sztuttgart), Austrii (Graz, Wiedeń).

Poza tanecznymi choreografiami solowymi i z EST Iwona Olszowska współpracuje także z twórcami teatralnymi. W jej dorobku znajdują się m.in. realizacje dla: Teatr Stary *Wspólny pokój*, Teatr im. Kochanowskiego w Opolu *Tumor Mózgowicz*, Teatr STU *Trupa Tomasza Dropsa*, Teatr im. Bogusławskiego w Kaliszu *Krwawe gody*, Teatr Muzyczny w Gliwicach *Chicago*, Loch Camelot *Takie większe wesele*, Teatr Rozmaitości *Uroczystość* (reż. Grzegorz Jarzyna), Teatr Ludowy *Księżniczka Turandot*, *Wieczór trzech króli*.

Jako tancerka zaczynała w Studenckim Teatrze Tańca *Kontrast*, po skończeniu kursu choreograficznego oraz edukacji w USA i Kanadzie założyła EST i rozpoczęła prace nad spektaklami (wśród choreografii wiele prac jest solowych). W 2000 roku została laureatką 8 Prezentacji Współczesnych Form Tanecznych w Kaliszu za solowy spektakl *Ani chybi Anioł*. Jest pomysłodawcą Forum Tańca Współczesnego w SCKM w Krakowie. Prowadzi warsztaty w ośrodkach tańca na terenie Polski. Uczyła również w Wielkiej Brytanii i na Ukrainie, Rosji. Jako pedagog współpracowała z prywatnym studio aktorskim *Lart Studio*, obecnie uczy w krakowskiej PWST i pracuje w Staromiejskim Centrum Kultury Młodzieży SCKM w Krakowie.

Jest absolwentką rekreacji ruchowej Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie (1989), w 1990 roku ukończyła kurs kwalifikacyjny z dziedziny tańca nowoczesnego (kategoria I) i otrzymała tytuł tancerza zawodowego wydany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki – COMUK w Warszawie. Nagrodzona Brązowym Krzyżem Zasługi za jej pracę pedagogiczną.

Iwona Olszowska oprócz działalności artystycznej, prowadzi bardzo aktywną działalność pedagogiczną m.in: prowadzenie zajęć tańca współczesnego w Eksperymentalnym Studio Tańca EST, obecnie w Hurtowni Ruchu, w 2000 – lekcji tańca współczesnego w prywatnej szkole baletowej w Krakowie, od 1998 – tańca i improwizacji w PWST w Krakowie. Prowadzenie zajęć na dwuletnich instruktorskich kursach kwalifikacyjnych w Nowohuckim

Centrum Kultury. Prowadzenie zajęć na studiach: 2005- obecnie Uniwersytet Rzeszowski ,
Choreograficzne Studia Podyplomowe, 1998- obecnie PWST wydział aktorski, Wokalny oraz
Aktor Teatru Tańca

Teatr Tańca DF

Zespół istnieje od 1990 roku, a powstał z inicjatywy Marioli Kleczkowskiej i choreografa grupy Katarzyny Skawińskiej. Jest jedną z najstarszych grup działających w Krakowie. Ponad 20-letnią obecnością na rynku tańca może pochwalić się także Eksperymentalne Studio Tańca EST i jej twórcy Iwona Olszowska i Marta Pietruszka, a pionierem rynku jest Balet Form Nowoczesnych AGH (od 1969).

Poza produkcją autorskich spektakli Teatr Tańca DF prowadzi także działalność edukacyjną i organizuje warsztaty z techniki ruchu i świadomości ciała. Realizuje też projekty prezentacyjne - *Wieczór Premier z Teatrem Tańca DF*, *Wieczory z Teatrem Tańca DF*, *Partyturę na ciało i ruch* – koncerty z udziałem zespołów z Polski i z zagranicy, ROZ-RUCHY – cykl spotkań tanecznych w Dworcu Białoprądnickim, cykl PPC – *Pierwsze Próby Choreograficzne*. W 2010 roku DF organizował Międzynarodowy Dzień Tańca i Noce Tańca w Krakowie.

Od 2008 roku zespół działa pod patronatem Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki. Stowarzyszenie Teatr Tańca DF (od 2011 roku). KRS: 0000375298. Teatr Tańca DF prowadzi działalność artystyczną i edukacyjną głównie w zakresie tańca współczesnego. Realizuje liczne spektakle i projekty taneczne mające na celu popularyzację tej sztuki oraz kształci tancerzy w zakresie techniki ruchu i świadomości ciała. 20 członków!!! Teatr od 2008 roku działa pod patronatem Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki. Tam też korzysta z sali do ćwiczeń.

W dorobku artystycznym zespołu znajduje się kilkadziesiąt choreografii, ponad dwadzieścia pani Katarzyny Skawińskiej np.:

Ogród, 2010, choreografia: Magdalena Konik

Urodziny, 2010, choreografia: Katarzyna Skawińska

Pod złamanym skrzydłem, 2007, choreografia: Katarzyna Skawińska

To tylko raz, 2002, choreografia: Katarzyna Skawińska

Po tamtej stronie – znam 2002, choreografia: Katarzyna Skawińska

Ja, 1995, choreografia: Katarzyna Skawińska

Wiosna, 1992, choreografia: Katarzyna Skawińska

Maszyna do..., 1992, choreografia: Katarzyna Skawińska

A mówili..., 1991, choreografia: Katarzyna Skawińska

Choreografie dla zespołu układali także Witold Jurewicz, Jacek Szydłowski, Magda Konik, Anna Wańtuch, a Katarzyna Skawińska otrzymała: 1998 – Medal Komisji Edukacji Narodowej za pracę pedagogiczną i artystyczną. Ponadto zespół szczyli się: nagrodą i wyróżnieniem na Festiwalu Music World w Fivizano (Włochy, 2002, 2003); nagrodą Prezydenta Miasta Krakowa (2004).

Innego rodzaju projekty Teatru Tańca DF to m. in.:

* *SCENA TAŃCA OF GROTESKA* -W Teatrze Lalki, Maski i Aktora Groteska co miesiąc pokazywany jest spektakl Teatru Tańca DF.

* *CZYTaniec* - baza tekstów dotyczących tańca.

* *RĘCE I NOGI* – Teatr Tańca DF przygotował cykl artykułów na temat tańca, które ukazują się w kwartalniku kulturalnym „Dworzanin” wydawanym przez Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki.

* *OBCHODY MIĘDZYNARODOWEGO DNIA TAŃCA* - Teatr Tańca DF, Krakowski Teatr Tańca i Teatr Groteska byli organizatorami obchodów Międzynarodowego Dnia Tańca w dniach 26 kwietnia – 3 maja 2010 roku. Już trwają przygotowania do imprez w roku 2011. Planowany termin festiwalu to 29 kwietnia – 8 maja 2011 roku.

* *ROZ-RUCHY* – Spotkania z tańcem w Dworku Białoprądnickim. Celem spotkań jest stworzenie kolejnej przestrzeni dla prezentacji sztuki tańca w różnej formie poprzez:

- prezentację etiud choreograficznych tancerzy związanych z Teatrem Tańca DF
- działania edukacyjne - wykłady, prelekcje, pokazy filmów,
- prezentacje fotografii tańca
- działania warsztatowe

Dotychczas w ramach projektu zaprezentowano ponad 20 etiud tanecznych, 2 wykłady (*Taniec okiem filmowców*, *Różne sposoby adaptacji tańca w filmie*), warsztaty z muzyką na żywo, warsztaty dla dzieci.

* *PPC (Pierwsze Próby Choreograficzne)* - to projekt edukacyjny pod opieką artystyczną choreograf Katarzyny Skawińskiej. Inicjatywa ta ma na celu rozwijanie twórczych talentów początkujących choreografek i choreografów poprzez naukę różnorodnych strategii działań teatralnych, a także kompleksową pomoc w samodzielnych realizacjach. Ponadto prowadzimy działalność edukacyjną z zakresu tańca współczesnego, prowadząc otwarte lekcje i organizując warsztaty i inne wydarzenia popularyzujące taniec.

Międzynarodowa Letnia Szkoła Tańca Współczesnego w Koszęcinie - autorski projekt Michaiła Zubkova i Katarzyny Skawińskiej. Katarzyna Skawińska od 2006 roku jest Dyrektorem Artystycznym Międzynarodowej Letniej Szkoły Tańca Współczesnego w Koszęcinie.

* *TWARZ TANCERZA* - we współpracy z fotografką Klaudyną Schubert powstał cykl fotografii. Znalazły się one w kalendarzu na rok 2011 wydanym przy wsparciu finansowym Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki.

* *WSPÓŁPRACA Z INSTYTUTEM FILOZOFII UJ* - Teatr Tańca DF był specjalnym gościem promocji nowej książki Richarda Shustermana *Świadomość ciała. Dociekania z zakresu somaestetyki (Body Consciousness)* wydanej przez krakowskie wydawnictwo Universitas. W spotkaniu wzięli udział: Autor, prof. Krystyna Wilkoszewska (redakcja naukowa przekładu) oraz autorzy tłumaczenia: dr W. Małecki i dr S. Stankiewicz. Teatr Tańca DF zaprezentował możliwości wykorzystania Techniki Feldenkraisa podczas lekcji tańca oraz dalsze etapy pracy w oparciu o świadomość ciała zbudowaną na bazie tej metody; zespół przedstawił również fragment choreografii w technice tańca współczesnego z elementami improwizacji kontaktowej.

- Projekt warsztatowy powstały z inicjatywy Teatru Tańca DF i Katarzyny Skawińskiej przy wsparciu Prof. dr hab. Krystyny Wilkoszewskiej. Warsztaty wprowadzające w zagadnienie świadomości cielesnej to pierwsza próba wymiany doświadczeń pomiędzy teoretykami a tancerzami na gruncie polskim.

* *WSPÓŁPRACA Z MAZOWIECKIM CENTRUM KULTURY i WYŻSZĄ SZKOŁĄ UMIEJĘTNOŚCI W KIELCACH.*

* *WSPÓŁPRACA Z NCK* i Stowarzyszeniem Sztuki i Edukacji Artystycznej w ramach instruktorskich kursów kwalifikacyjnych z dziedziny tańca współczesnego – Katarzyna Skawińska prowadzi zajęcia z techniki tańca współczesnego i kompozycji.

* Od 2001 roku – organizacja Ogólnopolskich Warsztatów Tańca Współczesnego w Krakowie.

* Od 2003 roku – organizacja letnich Warsztatów Tańca Współczesnego w Puławach.

* Od 1990 roku - coroczne realizacje autorskiego *Wieczoru Premier z Teatrem Tańca DF.*

* Od 2001 r. - *Partytura na ciało i ruch* – koncerty z udziałem zespołów z Polski i z zagranicy.

Spektakle wystawiane są między innymi na takich scenach jak:

Scena Tańca OF Groteska - w ramach Sceny Tańca OF Groteska Teatru Lalki, Maski i Aktora Groteska co miesiąc, od października 2010 roku, pokazywany jest spektakl Teatru Tańca DF.

Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży

Nowohuckie Centrum Kultury – 1997,1998 r. – projekt *Wieczory z Teatrem Tańca DF* (pięć koncertów w Nowohuckim Centrum Kultury w Krakowie, mających na celu popularyzację tańca współczesnego).

Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

Katarzyna Skawińska prowadzi zajęcia z techniki tańca współczesnego i kompozycji w ramach instruktorskich kursów kwalifikacyjnych w NCK i SSiEA.

Teatr Otwartej Kreacji

Zespół Beata Owczarek i Artura Dobrzańskiego w Krakowie działa od 1998r.

Założyciele stworzyli niezależny w stylu, finansowaniu i twórczej wypowiedzi teatr tańca. Spektakle powstają w konwencji zrównoważenia tradycji teatru polskiego i tańca, co kreuje bardzo mocną indywidualną formę, odbieraną na płaszczyźnie emocjonalnej. Bardzo istotnym elementem, oprócz postaci, muzyki, świateł i energii jest rekwizyt, kształtujący plastycznie przestrzeń i duchowe przeżycie spektaklu.

Beata Owczarek – jest autorką choreografii do spektaklu *Francesco* wraz z Januszem Owczarkiem. Tancerka, choreograf, nauczyciel stopnia Junior I jogi metodą Iyengara.

Tańczyła w *Ars Antiqua* prof. Janiny Strzembosz i STT *Kontrast* Jacka Tomasika w Krakowie. W latach 1994-97 tańczyła w Śląskim Teatrze Tańca Jacka Łumińskiego.

Brała udział w licznych projektach międzynarodowych: Wendell Beavers (USA), Mark Haim (USA), Sam Costa (USA), Frank Haendler (Holandia), Diana Elshout (Holandia), Christine Brunel (Niemcy), Mark Sieczkarek (Niemcy).

Jako choreograf zdobyła wiele nagród:

I Nagrodę w Konkursie Współczesnej Sztuki Choreograficznej w Witebsku - 2003,

I Nagrodę na Międzynarodowych Prezentacjach Współczesnych Form Tanecznych w Kaliszu w latach 1999, 2000, 2003,

III Nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Choreograficznym Amberfaun w Gdyni - 2003.

Zdobywczyni grantu CoDaCo.

Teatr Gestu i Ruchu

Został założony w 1998 roku przez tancerkę i choreograf Martę Pietruszkę oraz reżyser i choreograf Olgę A. Marcinkiewicz. Od 2002 roku teatr prowadzi wyłącznie Marta Pietruszka, która przy swoich realizacjach współpracuje z artystami krakowskimi, m.in. Iwoną Olszowską (tancerz, choreograf), Bożeną Pędziwiatr (scenograf), Andrzejem Sadowskim (aktor, reżyser). A od 2008 roku Marta Pietruszka pracuje z tancerką Pauliną Wysocką.

W początkowych latach istnienia teatru (1998-2000) powstawały projekty łączące warsztaty choreografa tańca współczesnego z psychologiczną analizą roli (Stanisławski) i gestu psychologicznego postaci scenicznej (Czechow). Spektakle z tego okresu są rodzajem

monodramu tanecznego, w którym postać występująca na scenie sportretowana jest w ekstremalnych stanach emocjonalnych. We wszystkich przypadkach inspirację stanowił XIX-wieczny podręcznik dla adeptów sztuki aktorskiej – *Mimika...* W. Bogusławskiego, będący zbiorem skodyfikowanych gestów i póz teatralnych. Właśnie martwota konwencji i pusta forma teatralna nasunęła myśl o postaciach należących do kanonu teatru europejskiego (Ofelia, Lady Makbet). Duet twórców Marta Pietruszka i Olga A. Marcinkiewicz stworzył wówczas spektakle *Albo ja albo ja* (1998), *Śmierć Ofelii* (1998), *Lady Makbet* (1999) i *Infantka* (2000). Największym uznaniem z ww. repertuaru cieszyła się choreografia *Śmierć Ofelii*, która zdobyła pierwszą nagrodę w kategorii solistów i specjalną nagrodę Polskiego Teatru Tańca na VIII Międzynarodowych Prezentacjach Współczesnych Form Tańca Kalisz 2000 oraz wyróżnienie na Łódzkich Spotkaniach Teatralnych 2001.

Później, gdy Pietruszka pracowała samodzielnie, skupiając się m.in. na pracy warsztatowej (m.in. w latach 2003-2006 była dyrektorem artystycznym szkoły *Artystyczna Alternatywa*, a od 2004 roku jest opiekunem artystycznym Sceny Tańca Współczesnego SCKM w Krakowie), Teatr Gestu i Ruchu przestał mieć charakter zespołu repertuarowego przygotowującego rokrocznie premiery. W 2008 roku Teatr Gestu i Ruchu przygotował spektakl finansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pt. *1287* (tańczą: Marta Pietruszka i Paulina Wysocka).

Równoległe do działalności w Teatrze Gestu i Ruchu Marta Pietruszka realizuje inne projekty taneczne; np. spektakle solowe, opracowuje choreografie dla innych zespołów, prowadzi projekty prezentacyjne i ma pod opieką choreograficzną młodzieżowy *TeatrCiąglewRuchu*.

Marta Pietruszka – tańczy od 1983 roku, pracę rozpoczęła w krakowskim Teatrze Tańca *Kontrast*, w 1987 została współzałożycielem, członkiem i asystentem choreografa Eksperymentalnego Studia Tańca EST, Iwony Olszowskiej. Od 1996 roku współpracowała ze Śląskim Teatrem Tańca. Od 1994 roku łączy karierę tancerza i choreografa, w 1998 r. wraz z Olgą A. Marcinkiewicz założyła Teatr Gestu i Ruchu, w którym przygotowuje choreografie solowe. Najważniejsze choreografie tego teatru to: *Cold Genius*(1998), *Też ja*(1998), *Śmierć Ofelii* (1999) i *Lady Makbet* (2000).

Jej taniec charakteryzuje dynamizm połączony z wysoce skodyfikowanymi, zastygającymi pozami i gestami, które według Bogusławskiego odzwierciedlać mają określone stany psychiczne – złość, smutek, rozpacz, lęk. Wykorzystanie tej techniki pozwala Marcie Pietruszce łączyć umiejętności taneczne z aktorskimi. Dramatyczna ekspresja rąk, wykorzystanie całego ciała, zaś w warstwie inscenizacyjnej silne kontrasty podstawowych kolorów, wydobywane dramatycznym, punktowym światłem sprawiają, że jej styl bywa często określany często jako ekspresjonistyczny-- pisał o tancerce internetowy miesięcznik *Artgraf*.

Współpracowała z takimi choreografami jak: Karen Studd, James Leo Nerick oraz Linda Caldwell, trening choreograficzny i taneczny przechodziła m.in. z Louise Kluxbull i Vincy Shick z USA, Maikki Hauru i Tero Saarinen z Finlandii, Diane Elshout z Holandii oraz Sebastiana Prantla z Austrii. Prowadziła zajęcia w szkole Artystyczna Alternatywa. Referencje wystawili jej m.in. Jacek Łumiński, dyrektor Śląskiego Teatru Tańca, Maida Withers, profesor George Washington University i Melissa Monteros, profesor Calgary Dance University z Kanady.

Za choreografię *Śmierć Ofelii* Marta Pietruszka w 2000 roku otrzymała I nagrodę w kategorii solistów na 8. Międzynarodowych Prezentacjach Współczesnych Form Tanecznych w Kaliszu oraz nagrodę Polskiego Teatru Tańca z Poznania. Jest inicjatorką działającej od marca 2003 r. Sceny Tańca Współczesnego przy SCKM w Krakowie. Obecnie pracuje w

Staromiejskim Centrum Kultury Młodzieży (SCKM) i w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej (PWST) w Krakowie.

Krakowski Teatr Tańca

Krakowski Teatr Tańca prowadzony jest przez choreografa i tancerza Eryka Makohona. Jego powstanie wiąże się z przeobrażeniami jakim uległa formacja GRUPAboso istniejącej od 1996 roku (jej szefem był ten sam choreograf).

Teatr przez wiele lat szukał w Krakowie miejsca na swoje działania sceniczne, od września 2003 roku siedzibą zespołu stało się Nowohuckie Centrum Kultury w Krakowie. Krakowski Teatr Tańca, dawniej Teatr Tańca GRUPAboso (1996 – 2008), powstał w 2008 roku. Od kilku lat działa przy Nowohuckim Centrum Kultury, gdzie realizuje przyjętą wcześniej strategię artystyczną oraz misję edukacyjną. W 2008 roku zostało utworzone Stowarzyszenie Krakowski Teatr Tańca GRUPAboso, którego celem jest wspieranie artystycznych i edukacyjnych działań Teatru.

Poza autorskimi projektami Krakowski Teatr Tańca angażuje się w działalność edukacyjną, prowadzi warsztaty i specjalne projekty. W 2008 roku zostało utworzone Stowarzyszenie Krakowski Teatr Tańca GRUPAboso, którego celem jest wspieranie artystycznych i edukacyjnych działań. W swoich spektaklach zespół posługuje się różnymi technikami od demi-klassyki począwszy, na technikach teatru ruchu kończąc. Choreografie rzadko są abstrakcyjne, pozbawione fabuły dramaturgicznej, twórcy starają się budować swoje prace tak, by nosiły one charakter uniwersalnego przesłania, intuicyjnie odczytywanego przez widza. Grupa realizuje zarówno miniatury jak i pełnowymiarowe sztuki.

Bardzo istotną część działalności Krakowskiego Teatru Tańca to działalność edukacyjna. Członkowie zespołu, głównie Agata Syrek, Paweł Łyskawa i Eryk Makohon zaangażowani byli w przeprowadzenie egzaminu wstępnego badającego predyspozycje taneczno-aktorskie kandydatów do klasy o profilu taniec współczesny – teatr tańca, która od nowego roku szkolnego ma być utworzona w XXX Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie. W 2009 roku artyści wzięli udział w przygotowaniach merytorycznych zmierzających do utworzenia pierwszej w Polsce klasy o profilu „taniec współczesny – teatr tańca”. Krakowski Teatr tańca zorganizowała zajęcia z tańca współczesnego w XXX Liceum Ogólnokształcącym prowadzonych przez Agatę Syrek (rok szkolny 2009/2010) na podstawie programu edukacyjnego do nauki tańca współczesnego w szkołach średnich przygotowanego przez Eryka Makohona, prezesa Stowarzyszenia. Program nauczania „wiedzy o tańcu” stworzył Paweł Łyskawa. W przyszłości oba programy mają posłużyć do stworzenia klasy o profilu „taniec współczesny – teatr tańca”.

W 2009 roku Krakowski Teatr Tańca wziął udział w przygotowaniach merytorycznych zmierzających do utworzenia pierwszej w Polsce klasy o profilu „taniec współczesny – teatr tańca”. Przez cały rok szkolny 2009/2010 Agata Syrek, członek Stowarzyszenia, prowadziła w XXX Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie zajęcia z tańca współczesnego, na podstawie programu edukacyjnego do nauki tańca współczesnego w szkołach średnich przygotowanego przez Eryka Makohona. Program nauczania „wiedzy o tańcu” stworzył Paweł Łyskawa.

Członkowie Teatru są zaangażowani w jednoczenie się krakowskiego środowiska tanecznego, czego efektem było powołanie w maju 2010 roku Krakowskiego Porozumienia Tańca.

Eryk Makohon (ur. 1973, Kraków) – ukończył Liceum Muzyczne w Krakowie, studia na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej i dwuletnie studium instruktorskie o specjalizacjach taniec współczesny i taniec towarzyski (otrzymał dyplom tancerza

zawodowego przyznawany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego). Był tancerzem Teatru Tańca DF w Krakowie i Śląskiego Teatru Tańca w Bytomiu. Krakowski Teatr Tańca funkcjonuje w oparciu o wysiłek i zaangażowanie grupy tancerzy, choreografa i menedżerki. Ich działania obejmują nie tylko pracę artystyczną i edukacyjną, ale także techniczną i organizacyjną, co wynika z braku stałej zawodowej struktury organizacyjnej.

W ramach KTT działa:

Pracownia METAfizyczna – która powstała we wrześniu 2010 roku, jako poszerzenie edukacyjnej działalności KTT. To stała grupa kreatywnych i zaangażowanych ludzi, którzy chcą rozwijać swój warsztat taneczny oraz aktorski. Praca w MECIE obejmuje doskonalenie techniki tańca współczesnego, a także wyrazu scenicznego, technik aktorskich oraz improwizacji i przygotowuje do świadomej pracy na scenie. Spośród tancerzy Pracowni rekrutowani będą przyszli tancerze Krakowskiego Teatru Tańca. Mimo to Pracownia realizuje także własne, niezależne produkcje sceniczne. Opiekę artystyczną i edukacyjną nad Pracownią METAfizyczna objął Eryk Makohon. (23 osoby)

SZtUKAtorium – eksperymentalne laboratorium choreograficzne Krakowskiego Teatru Tańca, które powstało we wrześniu 2009 roku. SZtUKAtorium umożliwia tancerzom realizację własnych pomysłów choreograficznych i wspiera ich zarówno pod względem merytorycznym, organizacyjnym, jak i promocyjnym.

Art Color Ballet

to zespół tańca założony w 1998 roku w Krakowie przez tancerkę i choreograf Agnieszkę Glińską. Z zespołem współpracują tancerze, plastycy i wizażystki, muzycy, fotografowie. Dzięki nim *Art Color Ballet* jest pionierem sztuki bodypainting (artystycznego malowania ciała) w Polsce w połączeniu z tańcem i scenografią. W swych choreografiach zespół wykorzystuje różnorodne techniki: modern, taniec współczesny, neoklasykę, akrobatykę, pantomimę, afro dance oraz nowe formy wyrazu wypracowane przez zespół.

Ich spektakle to rozbudowane wizualnie widowiska z ciekawymi rozwiązaniami scenograficznymi i nowoczesną techniką oświetleniową. Zespół uczestniczył w wielu imprezach w kraju i zagranicą (Word Bodypainting Festival w Austrii w latach 2003-2009 r., Word Bodypainting Festival w Korei w 2008 r., Festival Wright and Play w Krakowie, Dni Małopolski i Krakowa w Londynie, Festiwal Teatrów Muzycznych w Dreźnie, Festiwal Teatrów Eksperymentalnych w Seulu, podczas Gali rozdania nagród National Geographic, Open for Chopin dla Rmf Classic, Festival Maskerade w Holandii 2007, Gala Studenckiego Festiwalu Piosenki w latach 2006-2007).

Od 2003 roku *Art Color Ballet* jest członkiem stowarzyszenia World Bodypainting Festival w Austrii i jest jedyną grupą na festiwalu prezentującą Polskę. Wiele lat doświadczeń i eksperymentów ze sztuką bodypainting ma swoje odzwierciedlenie w zdobytych nagrodach: (trzykrotne zdobycie I miejsca w kategorii Fluoro Effect 2007, 2008 i 2009), III miejsce face painting, III miejsce airbrush na Festiwalu Bodypainting w Korei w 2008 roku.

Grupa Hoplaaa

powstała w kwietniu 2006 roku. Zajmowała się m.in. tworzeniem filmów tanecznych (m.in. *Motel*, *Peron*). Brała udział w europejskim projekcie multidyscyplinarnym dla młodych twórców *Faut Qu'ca Bouge* w Brukseli. W skład grupy wchodziły Anna Bubka, Barbara Bujakowska, Dominika Knapik, Luiza Macedońska, Julia Pogrebińska (to również ekipa założycielska). Hoplaaa współpracowała z operatorami, kompozytorami i... psychiatrami. W dorobku zespołu Hoplaaa jest np. projekt taneczno-filmowy *Poczekalnia*, *Bunkier* czy solowy spektakl *Swan...Like*. Występy krakowskiej grupy to połączenie akcji teatralnych, wideo, tańca, muzyki na żywo i improwizacji.

Po rozwiązaniu tego zespołu indywidualne kariery taneczne rozwinęły Barbara Bujakowska i Dominika Knapik.

Harakiri Farmers

przedstawia się jako „kolektyw artystyczny” założony przez Dominikę Knapik i Wojciecha Klimczyka. Istniejąca od sezonu 2007/2008 inicjatywa mająca stworzyć platformę współpracy między artystami z różnych dziedzin sztuki. Kolektyw w swym założeniu nie ma lidera, siedziby, ani dofinansowania.

Pierwszy Harakiri Farmers projekt *Keret* stworzony w inspiracji opowiadaniem Edgara Kereta wygrał konkurs *Nowe Sytuacje* podczas festiwalu teatralnego Malta 2008. Później powstały m.in. *Beat Hotel* czy *We are oh so lucky*. W 2010 roku swoją premierę miał spektakl *The Fork*, stworzony przez twórców Harakiri Farmers (Dominika Knapik i Wojtek Klimczyk) oraz choreografa Kennetha Flaka i muzyka Davida Chazama. Razem wystąpili pod szyldem nowego zespołu [MINUS 20] collective. Dominika Knapik jest tancerką, aktorką i choreografem teatralnym. W 2007 roku była stypendystką DanceWeb Europe. Wojtek Klimczyk to socjolog, autor książki *Erotyzm ponowoczesny* wydanej przez (Universitas) i *Wizjonerzy Ciała. Panorama współczesnego teatru tańca* (wydawnictwo Ha!art).

Dominika Knapik – absolwentka Studia Baletowego Opery Krakowskiej i PWST w Krakowie. Interesuje ją praca na przecięciu dyscyplin: teatru, tańca i filmu. Pochodzi z Krakowa, gdzie współtworzy grupę taneczną Hoplaaa, która specjalizuje się w produkcji tanecznych eksperymentów filmowych. Dominika Knapik wraz z Wojtkiem Klimczykiem założyła kolektyw artystyczny Harakiri Farmers. Pierwszym projektem Harakiri Farmers był performance na pływalni pt. *Keret*, jego ideę opracowano na podstawie opowiadań Edgara Kereta. Performance wygrał konkurs *Nowe Sytuacje* podczas festiwalu teatralnego Malta 2008. Debiut choreograficzny Knapik to spektakl solowy *jak wam się podobam*, zrealizowany w ramach *Solo Projekt* w Starym Browarze w Poznaniu. Dominika Knapik pracuje także jako choreograf teatralny (Są to m.in. spektakle *Versus* w krakowskim Teatrze Nowym oraz *Fragmenty dyskursu miłosnego* w Teatrze Dramatycznym w Warszawie, oba w reżyserii Radosława Rychcika. W 2010 roku opracowała ruch do spektaklu *Babel* Elfriede Jelinek w reżyserii Mai Kleczewskiej w Teatrze Polskim w Bydgoszczy). W 2007 roku była stypendystką DanceWeb Europe, rok później tańczyła w choreografii Towarzystwa Gimnastycznego *nic*. Od 2010 roku tancerka współtworzy polsko-norwesko-francuski [MINUS 20] collective, z którym zrealizowała spektakl *The Fork*. Była stypendystką DanceWeb Europe (2007) i ArtsLink (rezydencja w Dance New Amsterdam w Nowym Jorku, USA). Jako tancerka brała udział w ostatniej premierze Teatru Dada von Bzdulow *Le sacre*, jako tancerka i choreografka ostatnim jej dziełem jest spektakl *Testamen Optymisty* zrealizowany w Łaźni Nowej.

Barbara Bujakowska & Marcin Janus

niezależny duet artystyczny z obszaru tańca współczesnego, powstały na przełomie 2007 i 2008 roku.

Projekt stanowi rodzaj studium ruchowego, do którego inspiracją w tworzeniu była zasada działania syntezy modułowych, mających szerokie zastosowanie w tworzeniu muzyki elektronicznej. Synteza ta oparta jest o moduły, które mogą być źródłem dźwięku, mogą wpływać na charakter dźwięku, jego wysokość, barwę, dynamikę itd. Mogą one funkcjonować same w sobie, ale mogą też mieć wpływ na charakter ruchu pozostałych części choreografii. Moduły te można zmieniać, przekształcać, łączyć ze sobą. Kilka prostych fraz ruchowych stanowi podstawę choreografii, w której tancerka eksploruje nową dla niej estetykę ruchową.

I Nagroda w konkursie stypendialnym tvp2 Dolina Kreatywna za pracę solową : *Swan...like*, wyróżnienie dla projektu *3D-ance*:prezentacja spektaklu na Polskiej Platformie Tańca 2010 oraz na międzynarodowym festiwalu tańca Dance Union w Londynie 2011. Wyróżnienie w rezydencją *Solo projekt* w Starym Browarze *Movement modular synthesis*: 2008.

Barbara Bujakowska, tańczyła w wielu międzynarodowych projektach, ogromne uznanie zdobyła tańcząc dwie role w Choreografii Nigela Charnocka w poznańskim projekcie *HAPPY* realizowanym przez Stary Browar w 2009 roku.

Marcin Janus jako kompozytor działa też niezależnie współpracując m.in. z Iwona Olszowską czy Tomaszem Bazanem

Studio Sztuki Tańca

w Krakowie powstało w 2001 roku. Założycielem tego teatru tańca byli Tomasz Smoter i Anna Kłos. Choreografie Studia Sztuki Tańca budowane są w oparciu o różnorodne techniki tańca współczesnego, neoklasyki, jazzu, modern jazzu, akrobatyki oraz teatru ruchu. W swoich spektaklach zespół wykorzystuje obrazową i bardzo plastyczną scenografię oraz charakterystyczną muzykę. W dorobku Studio Sztuki Tańca są m.in. spektakle: *Sami Tak*, *Wspomnienia*, *Migotania*, *Krzyk mojego szeptu*, *I.N.S.*, *Grawitacja*, *Ściany* czy *Zapach liści*. Choreografia "Międzyczasie" (2007) jest podsumowaniem dotychczasowej pracy artystycznej zespołu. Spektakl powstał według pomysłu i reżyserii Tomasza Smotera, choreografii Szymona Osińskiego, w wykonaniu 14 tancerzy oraz przy współpracy z twórcami nowatorskich rozwiązań scenograficznych i plastycznych. Od 2008 roku zespół działa jako Krakowska Kompania Tańca.

Krakowska Kompania Tańca

powstała z przekształcenia Studia Sztuki Tańca w Krakowie. Krakowska Kompania Tańca założona została w 2008 roku jako porozumienie środowisk twórczych z dziedziny baletu i tańca współczesnego. Głównym pomysłodawcą i realizatorem jest **Tomasz Smoter**. Działalność Kompanii zainaugurowana została spektaklem *Pinacolada* w 2008 roku.

Scena Tańca Współczesnego

zespół zadebiutowała w 2001 r. na Międzynarodowych Prezentacjach Współczesnych Form Tanecznych w Kaliszu spektaklem *Nim spadnie ostatni liść* w choreografii założyciela zespołu Anity Podkowy-Brańki. Wśród przygotowanych przez krakowską grupę spektakli była m.in. choreografia *Gonił mnie welon z walizką pod pachą* i *La Loba*. Skład grupy: Monika Foster, Małgorzata Górny, Agata Kot, Aleksandra Kupis, Magdalena Malik, Katarzyna Leśniak, Katarzyna Waligóra, Dorota Wacek.

Anita Podkowa-Brańka - jest absolwentką Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie oraz dwuletniego kursu choreograficznego organizowanego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. Ukończyła także 5-letni kursu "Nowy system edukacji dla nauczycieli tańca i liderów środowiska" organizowany przez Jacka Łumińskiego przy Śląskim Teatrze Tańca w Bytomiu. Jest choreografem wielu programów telewizyjnych (m.in. Wieczory Kabaretowe Dwójki – Kabaret pod Wyrwigroszem, Ciao Darwin, Droga do Gwiazd, Szymon Majewski Show), autorem opraw artystycznych Miss Polonia, Miss Świata (pobyty w Krakowie). Jako choreograf współpracuje także z teatrami słowa: Cogitatur w Katowicach, KTO w Krakowie, Teatrem Witkacego w Zakopanem. Ta ostatnia zaowocowała spektaklami *Dementia Praecox Zakopianiensis*, *Człapówki* (choreografia), *Barabasz* (ruch i medytacja). Anita Podkowa-Brańka jest założycielem Studia Tańca i Ruchu oraz Studia Jogi w Krakowie (jest dyplomowanym nauczycielem jogi B.K.S. Iyengara, ma wieloletnią własną praktykę, uczyła się m.in. w Międzynarodowym Instytucie Jogi B.K.S. Iyengara w Punie w Indiach). Prowadziła Scenę Tańca Współczesnego, a wcześniej Grupę Tańca Współczesnego Anity Podkowy-Brańki.

Ponadto na terenie Krakowa działa kilkoro wyjątkowo interesujących **twórców niezależnych**, spośród których warto wymienić: Magdalena Przybysz, Ewa Szubstarska, Małgorzata Haduch, Tomasz Fołtyn, Monika Godek, Małgorzata Górny, Mariola Kleczkowska, Anna Kłós, Magdalena Konik, Paweł Łyskawa, Alicja Mischor, Sabina Pyka, Janusz Skubaczkowski, Agata Syrek, Dominika Szablowska, Anna Wańtuch, Tomasz Wesołowski, Paulina Wysocka.

2.2. Instytucje i organizacje

Należy zacząć od tego, że baza instytucjonalna wspierająca wydarzenia taneczne w Krakowie jest zenująco uboga. Praktycznie nie istnieje żadna specjalistyczna organizacja, dysponująca własną bazą materialną i stabilną sytuacją finansową, która stale wspierałaby taniec. Wydarzenia taneczne korzystają więc z gościny domów kultury i, sporadycznie, teatrów dramatycznych; przy czym są to zwykle przypadki okazjonalne, kontakty nieregularne i nieformalne, oparte raczej na osobistych związkach artystów z władzami poszczególnych

instytucji. Sale do ćwiczeń i na próby wynajmowane są zwykle na zasadzie barterowej wymiany, w szkołach tańca lub szkołach jogi, za zajęcia lub prace porządkowe. Albo na rynku wynajmowane. Poszczególnych twórców okazjonalnie wspierają domy kultury udostępniając sale do ćwiczeń na zróżnicowanych bardzo indywidualnie ustalanych zasadach. Własnymi salami dysponują tylko i wyłącznie zespoły miejskie i finansowane ze środków wojewódzkich: Opera Krakowska, Balet Dworski *Crakovia Danza*, i Zespół Pieśni i Tańca *Krakowiacy*, oraz prywatne studia i szkoły tańca. Stąd tak znacząca rola trzech najbardziej przyjaznych miejsc dla tańca w Krakowie: Nowohuckiego Centrum Kultury, Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży (instytucji miejskich) i jedyne prywatnego miejsca Hurtowni Ruchu.

Nowohuckie Centrum Kultury

Formalnie rzecz biorąc to największy dom kultury w regionie. Duży budynek, z wielofunkcyjnym zapleczem położony w centrum starej Nowej Huty, stanowi faktyczne serce życia kulturalnego dzielnicy (wraz z teatrem Łażnia Nowa), coraz bardziej „modnej” i zamieszkałej dziś przez kilkadziesiąt tysięcy studentów. Choć NCK posiada wszakże strukturę organizacyjną i bazę materialną pochodzącą z lat 80. ubiegłego wieku, to trzeba przyznać, że jest to jedyna w Krakowie instytucja, która taniec, w tym taniec współczesny traktuje priorytetowo i ambicjonalnie.

W NCK działa 7 zespołów tańca nowoczesnego, współczesnego i baletowego, w tym przynajmniej jeden, Krakowski Teatr Tańca (dawniej „GRUPAboso”), o renomie ogólnopolskiej; 4 zespoły tańca ludowego oraz prowadzonych jest ok. 15 kursów związanych z tańcem w tym profesjonalne kursy instruktorów tańca. Tutaj też odbywają się rokrocznie Spotkania BaletOFFowe, które w ostatnich latach osiągnęły status ogólnopolskiego przeglądu dokonań polskiej choreografii niezależnej oraz okazjonalne pokazy taneczne formacji polskich i zagranicznych. Baza materialna (patrz rozdział: infrastruktura) pozwala na stałą działalność zespołów, ćwiczenia, warsztaty oraz pokazy. Jako instytucja finansowana przez władze lokalne NCK może pozwolić sobie na stałe etaty dla instruktorów tańca oraz okazjonalne finansowanie warsztatów.

Hurtownia Ruchu

Instytucja prywatna, studio tańca skupiające znanych w Polsce tancerzy i choreografów. Zajęcia prowadzi tu m.in. Iwona Olszowska, Eryk Makohon, Barbara Bujakowska, Robert Chodara czy Bartek Serowik. Uboga, ale wystarczająca infrastruktura pozwala na zajęcia warsztatowe, ale już tylko na bardzo skromne spektakle, „warsztatowe” w formie i wymaganiach technicznych. Instytucja finansowana jest z okazjonalnych dotacji, stanowi też miejsce gościnne dla imprez finansujących się samodzielnie. Ambicją organizatorek jest stworzenie ośrodka wymiany doświadczeń artystów i teoretyków z różnych dziedzin sztuki, nakierowanych wszakże na szeroko pojętą sztukę tańca. Usytuowanie w okolicach dzielnic Podgórze i Zabłocie miejsce to wpisuje się w mapę nowych regionów kulturalnych Krakowa.

Opera Krakowska

instytucja samorządowa, zasadniczo nie przeznaczona do prezentacji tańca, choć posiadająca własny zespół baletowy i szkołę. Nowoczesny, znakomicie wyposażony budynek posiada

dwie sale widowiskowe oraz pełne zaplecze produkcyjne. Niestety, wszystko to w niewielkim stopniu sprzyja sztuce tańca. Imprezy taneczne odbywają się tutaj rzadko, nieregularnie i zazwyczaj ze względów prestiżowych raczej niż w celu promocji polskich twórców. Sceny opery służą czasami prezentacjom Krakowskiej Wiosny Baletowej, produkuje się też 1-2 własnych spektakli baletowych.

Teatr Lalki, Maski i Aktora *Groteska*

Założony w 1945 roku przez wybitnych artystów teatru Zofię i Władysława Jaremów, to instytucja o znakomitej infrastrukturze i poważnych tradycjach artystycznych oraz wysokiej sprawności w pozyskiwaniu funduszy na swoją działalność. Obecnie jeden z najciekawszych teatrów lalkowych w Polsce, przygotowujący spektakle zarówno popularne jak i artystycznie ambitne, miejsce goszczące międzynarodowe festiwale teatralne, rozpoznawalne na mapie kulturalnej regionu. Dużym sukcesem cieszył się *Festiwal Cieni* (maj 2009), a także, organizowany wraz ze Stowarzyszeniem Sezony Teatralne, festiwal: Dedykacje. *Materia Prima*. Międzynarodowy Festiwal Teatru Formy (listopad 2010). Teatr często gości zespoły zagraniczne oraz organizuje imprezy plenerowe.

Groteska od lat stara się pokazywać spektakle taneczne. Ostatnio teatr był miejscem prezentacji związanych z kolejną edycją Międzynarodowego Dnia Tańca. Pokazano wówczas dwie premiery: *Deep Trip Performance* w wykonaniu Art Color Ballet oraz *Ogród* Teatru Tańca DF. Ten ostatni zespół zdaje się zresztą znajdować w *Grotesce* swój drugi „dom”, często bowiem tam właśnie pokazuje własne produkcje. W roku 2010 Teatr Tańca DF obchodził swoje dwudzieste urodziny na scenie NCK. OFF-Groteska prezentując regularnie spektakle Teatru Tańca DF, która stała się tym samym sceną tańca, gdzie stale prezentowane są spektakle taneczne nie tylko z regionu.

Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży

przy ulicy Wietora w dzielnicy Podgórze, to kolejny prężnie działający regionalny dom kultury, który chętnie i często gości imprezy taneczne. Działa tu regularny cykl prezentacji pod nazwą Scena Tańca Współczesnego, który pozwala spotkać się z krakowską, specjalistyczną i entuzjastyczną, publicznością zespołom z całej Polski. Jednocześnie Scena jest miejscem, które daje szansę młodym tancerzom i choreografom na kreatywny rozwój pod okiem profesjonalistów, co pozwala później na bardziej zaawansowaną prezentację ich dokonań. Działalność STW wzbogaca się stale, powstają w jej ramach projekty tematyczne oraz cykle specjalistycznych warsztatów. Ponadto warto też wymienić cykl zatytułowany Scena Tańców Etnicznych oraz stałą grupę taneczną (z etatowym instruktorem) pod nazwą *TeatrCiaglewRuchu*, która istnieje od 2005 roku, a prowadzona jest przez uznaną choreografkę Martę Pietruszkę. Grupa przygotowuje i prezentuje spektakle taneczne i projekty interdyscyplinarne. Przez lata Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży było bazą i domem dla EST Iwony Olszowskiej i Teatru Gestu i Ruchu Marty Pietruszki. Obie artystki aktywnie działały w tym miejscu prowadząc działalność edukacyjną i artystyczną.

Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki

to dom kultury o szczególnych ambicjach edukacji artystycznej. Zabytkowy dwór szlachecki z dodatkowymi budynkami i zapleczem parkowym w dzielnicy Prądnik mieści galerie i sale

teatralne, skupia też wokół siebie swoiste środowisko artystyczne. Działają tutaj Studio Teatralne, Studio Nagrań, Studio Keyboard, odbywają się spektakle z cyklu Teatr Lektur Szkolnych, warsztaty tańca prowadzone przez Katarzynę Skawińską, choreografkę Teatru Tańca DF. Od roku 2008 Centrum jest oficjalnym patronem Teatru Tańca DF.

Do *miejsc przyjaznych tańcowi* zaliczyć też wypada:

- Teatr im. Słowackiego (tylko duże i przeważnie międzynarodowe pokazy głównie baletowe)
- Młodzieżowy Dom Kultury im. Andrzeja Bursy, Centrum Sztuki Współczesnej „Solvay”,
- Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”

2.3. Szkoły i edukacja

Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Wydział Teatru Tańca w Bytomiu

Dziekan: Jacek Łumiński
Adres: ul. Piłsudskiego 24a, 41-902 Bytom .
Tel.: 32 283-02-72, Fax: 32 283-02-74
e-mail: wtt@pwst.krakow.pl
www.facebook.com/WydzialTeatruTanca

Szkoła oferuje jednolite, stacjonarne studia magisterskie o specjalizacji „aktor-tancerz”. Kształcenie rozpoczęła w roku akademickim 2007/2008 na Wydziale Aktorskim PWST w Krakowie jako specjalizacja „aktor teatru tańca”. Specjalizacja powstała we współpracy krakowskiej uczelni ze Śląskim Teatrem Tańca. Pierwsza koncepcja programowa została opracowana w ramach programu Unii Europejskiej Leonardo da Vinci. W roku akademickim 2008/2009 specjalizację przekształcono w Wydział Teatru Tańca, którego siedzibą jest Bytom.

Łączny wymiar godzin kształcenia wynosi 4.590. Program studiów zakłada interdyscyplinarną edukację w zakresie tańca, aktorstwa, teorii, historii teatru i tańca, polskiego folkloru, muzyki, anatomii, technik głębokich, nowych mediów, improwizacji, reżyserii i kompozycji. Proces kształcenia łączy wykłady stałe i warsztaty twórcze. Kadre dydaktyczną stanowią pedagodzy krakowskiej PWST oraz wykładowcy z różnych ośrodków zagranicznych, jak Georg Blaschke, Werner Bechter, Louise Frank, Joe Alter i Victoria Day Fox prowadzą zajęcia z technik tanecznych.

Studio Baletowe Opery Krakowskiej

Opera Krakowska w Krakowie
ul. Lubicz 48, 31-512 Kraków
tel. +48 12 296-61-00 (centrala)
<http://www.opera.krakow.pl>
opera@opera.krakow.pl

SBOK zostało założone we wrześniu 1963 roku przez Kazimierza Korda. Wówczas głównym celem jej działania było upowszechnianie kultury tanecznej. Przede wszystkim chodziło

jednak o stworzenie zaplecza kadrowego dla Baletu Opery Krakowskiej, co wydaje się podstawą działalności szkoły do dziś. Jednym z ostatnich szefów zespołu była Maria Dimitrow, która przez blisko 40 lat kierowała pracami Studia. Od sezonu 2008/2009 nową szefową została pani Magdalena Malska.

W ciągu 45 lat istnienia i pracy dydaktyczno-wychowawczej młodzież wyszkolona przez pedagogów Studia zasilala wiele zawodowych zespołów baletowych, jak Opera Krakowska, Opera Śląska, Opera Nowa w Bydgoszczy, Teatr Wielki w Łodzi, Teatr Wielki w Poznaniu, Operetka Gliwicka, Operetka Wrocławska, Zespół Pantomimy Henryka Tomaszewskiego oraz Zespół Tańca nowoczesnego Ewy Wycichowskiej. Studio Baletowe Opery Krakowskiej prowadzi również aktywną działalność estradową. Zarówno najmłodszy uczniowie, jak i absolwenci Studia każdego roku mają okazję zaprezentować swoje umiejętności podczas otwartych dla publiczności Pokazów Prac Studia Baletowego.

Nauka jest płatna. Studio kształci młodzież w oparciu o programy publicznych szkół baletowych i zapewnia realizację wymagań niezbędnych do uzyskania państwowych uprawnień artysty baletu. Kadra pedagogiczna Studia to doświadczeni artyści baletu z dużym dorobkiem artystycznym i przygotowaniem pedagogicznym. Program nauczania obejmuje: techniki tańca klasycznego, edukację muzyczną podstawy wiedzy teoretycznej. Ponadto szkoła oferuje: lekcje gościnne z wybitnymi pedagogami z kraju i zagranicy, udział uczniów w międzynarodowych warsztatach baletowych, praktyki zawodowe w spektaklach baletowych Opery Krakowskiej, udział w festiwalach i konkursach baletowych.

Fundacja Edukacji Artystycznej

Szkoła Baletowa w Krakowie

ul. Łąkowa 31

31-443 Kraków

tel. 411 57 66

e-mail: szkolabaletowa@gmail.com

Dyrektor: Ewa Hełbicka

Dyrektor artystyczny: Marta Mirocka

Szkoła ma długoletnią tradycję. W roku 1949 roku na bazie prywatnej szkoły tańca, działającej w Krakowie przy ulicy Brackiej, a prowadzonej przez Janinę Łukaszewicz i Maryle Stoszko powstało w Społeczne Ognisko Baletowe pod kierownictwem Józefa Preissa. Siedzibą tej instytucji stał się lokal w Domu Ludowym „Wisła” przy ulicy Reja 23. W roku 1951/52 zmieniono nazwę na Studium Tańca Ludowego i Artystycznego i podporządkowano Wojewódzkiemu Zarządowi Towarzystwa Przyjaźni Polsko Radzieckiej. Rok później powrócono do nazwy Społeczne Ognisko Baletowe. W latach 1953- 56 nadzór nad placówką baletowa sprawował: Zarząd Okręgu Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki oraz Zjednoczenie Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych. W 1956 roku Społeczne Ognisko Baletowe podporządkowano Towarzystwu Muzycznemu. W 1976/77 roku po poszerzeniu programu nauczania zostało ono przekształcone w Społeczną Szkołę Baletową Towarzystwa Muzycznego w Krakowie. W tym samym roku utworzono filie na Osiedlu Podwawelskim. W 1982 roku powstała filia na Osiedlu Cegielnianym, a w rok później na Osiedlu w Bieżanowie Nowym. W 1987 roku dzięki staraniom dyrektora Józefa Preissa szkoła otrzymała nową siedzibę przy ulicy Łobzowskiej 22. W 1990 roku Józef Preiss przekazał funkcję dyrektora szkoły Ewie Hełbickiej. Dyrektorem artystycznym została Marta

Mirocka. Nowa dyrekcja podjęła wkrótce działania w celu unormowania statusu prawnego szkoły, doprowadzając do zarejestrowaniu w Ministerstwie Kultury i Sztuki Warszawie nowej formy organizacyjnej, jako samodzielnej szkoły niepublicznej o profilu artystycznym, czym doprowadziła do powstania Szkoły Baletowej w Krakowie s.c. – prowadzonej przez Ewę Hełbicką i Martę Mirocką. Dzięki temu uczniowie otrzymują obecnie pełnoprawne świadectwa, a po zakończeniu nauki i zdaniu egzaminu uzyskują kwalifikacje zawodowe tancerza, choreografa. Od roku 2000 szkoła stała się Fundacją Edukacji Artystycznej, a od 2002 roku jej siedziba znajduje się przy ulicy Łąkowej 31.

Krakowska Fundacja Kultury Baletowej Krakowska Zawodowa Szkoła Baletowa

Adres: ul. Dietla 70 (I piętro), 31-039 Kraków
tel/fax: 012 421 57 66
e-mail: svetlana_gaida@poczta.onet.pl

Założycielką i właścicielką Krakowskiej Fundacji Kultury Baletowej i Krakowskiej Zawodowej Szkoły Baletowej oraz ich dyrektorem i wiodącym pedagogiem jest Svetlana Gaida, zaś sama szkoła, mimo że prywatna, ma uprawnienia szkoły publicznej.

Nauka trwa dziewięć lat, a absolwenci uzyskują tytuł zawodowego tancerza i dyplom państwowy. Nadzór nad działalnością edukacyjną Szkoły sprawuje Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego poprzez Centrum Edukacji Artystycznej. W toku kształcenia naucza się m. in. przedmiotów: taniec klasyczny, taniec charakterystyczny, taniec ludowy, taniec historyczny, taniec współczesny, oferowane są także: interpretacja muzyczno-ruchowa, audycje muzyczne, wiedza o tańcu, wychowanie plastyczne, zasady charakteryzacji. Zajęcia odbywają się w godzinach popołudniowych – uczniowie uczęszczają do różnych szkół ogólnokształcących, a w KZSzB mają przedmioty zawodowe (specjalistyczne). Przy szkole działa Mała Szkoła Baletowa, która oferuje zajęcia dla dzieci od 4 lat.

Ponadto działa kilkadziesiąt prywatnych szkół tańca zarówno baletowego jak i nowoczesnego; do najważniejszych należy zaliczyć:

Studio Baletu i tańca Agnieszki Safińskiej

Adres: Dom Studencki PIAST
ul Piastowska 47 (8 piętro), Kraków.
kom. 695 65 43 22
baletitaniec@gmail.com

Studio założone zostało w roku 1995, jego inicjatorem była profesor Inessa Dmitriewna Małaniczewa, emerytowana solistka Teatru Wielkiego w Moskwie, od lat przebywająca w Polsce; obecnie prowadzi je Agnieszka Safińska.

Konserwatorium Tańca

Adres: ul. Siemiradzkiego 2/5, Kraków
e-mail: info@konserwatoriumtanca.com

<http://www.konserwatoriumtanca.com/>

Studio powstało w 2006 roku z inicjatywy Anny Helbickiej oraz krakowskiego środowiska baletowego. Obecna siedziba szkoły to krakowska Opera kameralna przy ul. Miodowej 15. Szkoła kształci nie tylko tancerzy ale też stawia na szeroką edukację artystyczną w dziedzinie śpiewu i aktorstwa.

Krakowska Akademia Tańca *L'art de la Dance*

Adres: Rynek Główny 34, Kraków

tel. 012-429-62-83

e-mail: balet@balet-krakow.pl

Szkoła zasadniczo baletowa; rozpoczęła działalność w roku szkolnym 2000/ 2001. oprócz baletu dla młodzieży uczy się tu także elementów tańca współczesnego, jazz i ludowego; szkoła organizuje też gościnne warsztaty.

W zakresie edukacji tanecznej prężnie działają ośrodki i domy kultury. Niektóre z nich mają w tej dziedzinie długą tradycję i znaczące osiągnięcia. Często też starają się promować „artystyczny” wymiar tańca w przeciwieństwie do jego bardziej komercyjno-towarzyskiej formy, jaką proponują prywatne szkoły taneczne. Są to również miejsca, gdzie znajdują zatrudnienie profesjonalni tancerze wysokiej klasy, na co dzień tworzący własne projekty. Tu należałoby wymienić:

Nowohuckie Centrum Kultury

Adres: 31-913 Kraków, Aleja Jana Pawła II 232

nck@kr.onet.pl nck@nck.krakow.pl

Prowadzi dwuletnie kursy instruktorskie w zakresie tańca ludowego, współczesnego i jazzowego. Kierownikiem merytorycznym kursów jest Anatol Kocyłowski (studiumikk@gmail.com). Prowadzone są tutaj zajęcia z niemal wszystkich stylów tańca, od nowoczesnego po ludowe oraz wiele szczegółowych technik tańca nowoczesnego. Zajęcia prowadzone są w zespołach o charakterze edukacyjno artystycznym (obecnie działa ich pięć), a prowadzą je często uznani artyści.

Hurtownia Ruchu

Adres: ul. Kącik 9, Kraków

12-692131496.

hurtowniaruchu@wp.pl

Studio tańca skupiające znanych w ogólnopolskim środowisku tancerzy i choreografów. Zajęcia prowadzą tu m.in. Iwona Olszowska, Eryk Makohon, Barbara Bujakowska, Robert Chodara oraz Bartek Serowik.

Oprócz regularnych zajęć odbywają się tutaj warsztaty, kursy tańca oraz treningi grup tanecznych; ma tu też swoją siedzibę Kurs Choreografii Scenicznej, organizowany przez *Artystyczną Alternatywę*, unikalne przedsięwzięcie edukacyjne skierowane do zainteresowanych procesem tworzenia spektaklu tanecznego.

Artystyczna Alternatywa - adres: ul. Piłsudskiego 6, 31-109 Kraków
tel.: (12) 427 32 92, e-mail: szkola@art.krakow.pl sekretariat@art.krakow.pl

Szkoła właśnie rozpoczyna dziewiątą edycję rocznego Kursu Choreografii Scenicznej; nastawiony na praktykę tańca, kształci na kierunkach: choreografia tańca współczesnego, choreografia tańca nowoczesnego. Podczas kursu uczestnicy przygotowują własne spektakle taneczne, w których oprócz choreografii, odpowiadają za scenariusz, oświetlenie, muzykę; kurs kończy się pokazem spektakli dyplomowych.

Teatr Tańca DF

Adres: Centrum Kultury „Dworek Białoprądnicki”
Zajazd Kościuszkowski, ul. Białoprądnicka 3, Kraków

Dyrektorem artystycznym i współzałożycielem, wraz z Mariolą Kleczkowską jest Katarzyna Skawińska; założony w 1990 roku prowadzi działalność artystyczną i edukacyjną kształcą tancerzy w zakresie techniki ruchu i świadomości ciała. Prowadzone są warsztaty rozwoju indywidualnego przez taniec oraz kursy improwizacji kontaktowej

Stowarzyszenie Sztuki i Edukacji Artystycznej

Adres: u. Św. Gertrudy 4, 31-046 Kraków
tel. 601 074 352, fax. 12 292 11 63

To organizacja nastawiona na upowszechnianie różnych dziedzin sztuki (taniec, muzyka, teatr, plastyka), poprzez edukację artystyczną. Prowadzi kursy instruktorskie o specjalności: taniec ludowy, towarzyski i współczesny, zakończone egzaminem państwowym.

Ponadto należy wymienić domy kultury, które regularnie goszczą u siebie profesjonalne warsztaty tańca współczesnego. Są to m. in.:

- Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży
przy ul. Wietora 15, w Krakowie;
- Młodzieżowy Dom Kultury im. Andrzeja Bursy
na os. Tysiąclecia 15, w Krakowie;
- Centrum Sztuki Współczesnej „Solvay”
Przy ul. Zakopiańskiej 62, w Krakowie.

Centrum sztuki i techniki Manggha

2.4. Festiwale i imprezy

Generalnie Kraków nie jest miastem przyjaznym sztuce tańca; władze lokalne nie postrzegają tańca jako dziedziny dostatecznie prestiżowej dla promocji miasta. W rezultacie Kraków omijają wielkie gwiazdy taneczne, które planują swoje tourne po Polsce.

Najważniejszą imprezą taneczną w województwie małopolskim jest Krakowska Wiosna Baletowa, dzięki której publiczność mogła obejrzeć jedno z najciekawszych zespołów baletowych świata, m.in. Béjart Ballet Lausanne, Cullberg Ballet, Royal Ballet of Flanders,

Dutch National Ballet, Complexions Contemporary Ballet, The Brussels Ballet. Ale dla samego środowiska najistotniejsze są Krakowskie Spotkania BaletOFFowe (dawniej Krakowskie Spotkania Baletowe), które są stałym forum wymiany doświadczeń krakowskich tancerzy. W ostatnich latach pojawiły się też ciekawe inicjatywy, jak: Międzynarodowy Dzień Tańca i Noce Tańca w Krakowie.

Krakowska Wiosna Baletowa

Organizator: Krakowska Fundacja Sztuki Baletowej

Adres: Teatr im. Juliusza Słowackiego,

Plac Św. Ducha, 31-023 Kraków

Festiwal (wbrew nazwie większość imprez odbywa się w terminach maj-wrzesień) pojawił się w roku 1994 i odtąd miał miejsce co roku; jednak od kilku lat jest to już cykl dwuletni. Najczęściej gości na scenie Teatru im. Słowackiego, ale też w Operze Krakowskiej i sporadycznie w innych miejscach. Zwykle liczba zaproszonych zespołów, a są to sławy z najwyższej półki, nie przekraczała 4-6 i zazwyczaj dają one 1-3 spektakli. Teraz są to zwykle co najwyżej 3 zespoły. Do 2010 roku zaprezentowano na tym festiwalu ponad 60 czołowych zespołów baletowych świata. Odbyło się ponad sto spektakli, które obejrzało ponad 60 tys. widzów. Kuratorami i pomysłodawcami Wiosny byli Grażyna Karaś i Przemysław Śliwa, teraz pozostał tylko ten ostatni.

W ramach kolejnych edycji Wiosny Baletowej krakowianie mogli obejrzeć m. in. balet Teatru Wielkiego z Genewy, Cullberg Ballet ze Szwecji, Kibbutz Contemporary Dance Company z Izraela, francuską Compagnie Odille Duboc Pantomimę Wrocławską Henryka Tomaszewskiego w przedstawieniach „Tragiczne gry” oraz „Kaprys”, zespół baletowy Preljocaj z Francji, belgijski Royal Ballet of Flanders, Dutch National Ballet z Holandii, włoski Balletto di Toscana. Podczas prezentacji IV i V Wiosny Baletowej (1997, 1998) wystąpiła słynna solistka baletu Opery Paryskiej, Marie Claude Pietragalla. W roku 2000 kolejna, VII Wiosna Baletowa, zachowując swój indywidualny charakter, została włączona do imprez Festiwalu Kraków 2000. Wystąpiły wówczas Hubbard Street Dance Chicago z USA, francuski zespół Philippe'a Decouflé, balet Opery La Scala z Mediolanu, Balet Borysa Ejfmana oraz Batsheva Ensemble – The Junior Company z Izraela. W 2003 roku gościem specjalnym festiwalu był legendarny założyciel Baletu XX Wieku, Maurice Béjart i jego Compagnie M z Lozanny, ze spektaklem Matka Teresa i dzieci świata. Każdej edycji festiwalu towarzyszą także inne imprezy, wśród których warto wspomnieć pokaz filmów poświęconych Pinie Bausch (1995). Gościem stałym na festiwalu jest Sankt-Petersburski Balet Borysa Ejfmana, który niemal corocznie pokazuje tu swój nowy spektakl.

Krakowskie Spotkania BaletOFFowe

Dyrektor: Bożena Makowska

Adres: Nowohuckie Centrum Kultury

31-913 Kraków, Aleja Jana Pawła II 232

Festiwal od lat ma ważne miejsce na lokalnej i polskiej scenie tanecznej. To impreza, która zdołała wytworzyć własną wierną publiczność, szczególnie młodzieżową, studencką i profesjonalną. Ideą przewodnią festiwalu jest popularyzacja tańca, ze szczególnym naciskiem

na taniec współczesny. Na festiwalowym forum spotykają się zespoły różnej klasy i różnych stylów w atmosferze egalitarnej konfrontacji.

Miejscem, które od lat gości spektakle festiwalowe jest Nowohuckie Centrum Kultury, co dodatkowo powoduje, że wydarzenie to pozostające w niejkiej opozycji do nurtu głównego życia kulturalnego Krakowa promującego wyłącznie balet. Dawniej Spotkania były miejscem konfrontacji wybitnych zespołów tańca z zagranicy z polskimi teatrami tańca. Przez ostatnie lata skala festiwalu zmalała, na skutek czego też zmienił się jego profil. Festiwal zdominowany jest przez polski taniec współczesny, a spektakle są artystycznie ambitne, choć rzadko wybitne. Od lat tendencja do takiej specjalizacji pogłębia się, co spowodowało, że festiwal mimowolnie stał się też swoistą polską platformą taneczną.

Festiwal Tańców Dworskich *Cracovia Danza*

Dyrektor Artystyczny: Romana Agnel
Organizator: Balet Dworski *Cracovia Danza*

Festiwal po raz pierwszy zorganizowany został w 2000 roku jako jedno z wydarzeń związanych z nadaniem Krakowowi tytułu Europejskiej Stolicy Kultury. Od tej pory odbywa się rokrocznie w sierpniu.

Przedmiotem tej popularnej imprezy jest dworski taniec, teatr i muzyka prezentowane w zabytkowych przestrzeniach miasta; to propozycja dla turystów i mieszkańców Krakowa, dla niespecjalistycznej publiczności w każdym wieku. Finał imprezy ma miejsce w przestrzeniach otwartych: Rynku Głównego, placów Starego Miasta oraz na Wzgórzu Wawelskim. W ramach, trwającego około tygodnia Festiwalu, w renesansowej Willi Decjusza, siedzibie współorganizatora Festiwalu, odbywają się warsztaty tańców dworskich, prowadzone przez najwyższej klasy specjalistów z całego świata oraz tematyczne wystawy, wykłady, koncerty i prezentacje.

Międzynarodowy Dzień Tańca i Noce Tańca

Impreza, która odbyła się w tym roku po raz trzeci. Zorganizowana przez Teatr Lalki, Maski i Aktora *Groteska*, Teatr Tańca DF oraz Krakowski Teatr Tańca to forma wspólnego świętowania z okazji Międzynarodowego Dnia Tańca. Jest to przede wszystkim okazja do zaprezentowania dorobku lokalnego środowiska tanecznego, ale też znakomita popularyzacja sztuki tańca, bo miejsca prezentacji obejmują nie tylko teatry, ale i popularne kluby w różnych dzielnicach miasta. W ramach kilkudniowych spotkań z publicznością odbywają się też warsztaty i wykłady.

Krakowskie prezentacje tańca współczesnego odbywają się też poza systemem festiwalowym; poszczególne instytucje związane z tańcem prezentują nieregularne cykle imprez, na których pojawiają się goście zespoły z różnych części Polski i z zagranicy. Do najciekawszych inicjatyw należą:

Scena Tańca Współczesnego powstała z inicjatywy lokalnego środowiska tanecznego, w 2003 roku, w Staromiejskim Centrum Kultury Młodzieży. Scena otwarta jest dla młodych talentów, pasjonatów, przyszłych adeptów sztuki tanecznej, profesjonalistów oraz koneserów. Jednocześnie jest to miejsce, które daje szansę młodym tancerzom i choreografom na kreatywny rozwój pod okiem profesjonalistów, co pozwala później na bardziej zaawansowaną

prezentację ich dokonań. Scena gości także artystów dojrzałych, mających na swoim koncie bogaty dorobek zawodowy. Do współpracy zapraszani są tancerze i choreografowie z całej Polski jak również z zagranicy.

Od trzech lat ośrodek ten organizuje również Scenę Tańców Etnicznych oraz Konkurs Małych Form Tańca Współczesnego.

Partytura na ciało i ruch to organizowany przez NCK cykl występów zespołów tańca współczesnego z Polski i zagranicy. Impreza cykliczna, ale nie regularna, nie ma określonego profilu poza prezentacją ambitnej sztuki tanecznej.

RozRUCHY to inicjatywa Teatru Tańca DF, nieregularny cykl prezentacji lokalnych zespołów tanecznych w Dworcu Białopradnickim.

Gościny tańcowi współczesnemu z Krakowa i reszty świata udziela też **Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”**.

Ciekawą inicjatywą są **przeeglądy filmów tanecznych** organizowane nieregularnie w galerii Bunkier Sztuki, oraz muzeum „Manggha”.

3. Stan infrastruktury tańca: dostęp do obiektów, miejsca prezentacji, sale

Kraków nie posiada ani jednej sceny poświęconej wyłącznie prezentacji tańca. Z trzech finansowanych ze środków publicznych zespołów tylko Balet Opery Krakowskiej posiada doskonale wyposażone sceny do prezentacji w nowym budynku Opery przy ulicy Lubicz, jedną dużą i jedną kameralną. Posiada również własną salę do ćwiczeń przy ulicy św. Tomasza, oraz całe zaplecze organizacyjno techniczno promocyjne, transportowe, typowe dla tak dużej instytucji, jaką jest opera.

Balet Dworski *Cracovia Danza* posiada w dobrym stanie technicznym zarówno własną salę do prób, profesjonalną podłogę baletową, magazyn na kostiumy oraz biuro z profesjonalnym sprzętem komputerowym. Balet posiada także liczne kostiumy, maski, rekwizyty oraz elementy scenografii, które wykorzystane będą podczas realizacji projektu. Ponadto, dzięki uprzejmości partnerów balet ma do dyspozycji samochody niezbędne do przewożenia osób, kostiumów lub dekoracji, a także dostęp do profesjonalnego sprzętu audiowizualnego.

Nowohuckie Centrum Kultury. Wymieniane wielokrotnie Nowohuckie Centrum Kultury dysponuje dużą sceną widowiskową i dużą salą w budynku C z zapleczem technicznym, oprócz tego wieloma salami do ćwiczeń, przestrzenią galerii udostępnianą na prezentacje artystycznych i działem promocji artystycznej, ale wyłącznie dla swoich projektów.

NCK jest najlepiej przygotowanym z najbardziej przyjaznych miejsc dla tańca w Krakowie. Stałymi rezydentami NCK są dwa Zespoły Pieśni i Tańca: *Nowa Huta* i *Hamernik* oraz Krakowski Teatr Tańca. Oprócz nich przy NCK istnieje kilkanaście grup i zespołów amatorskich tańca od baletowego, poprzez ludowy, współczesny do najnowszych odmian tańca miejskiego. W NCK organizowane są, dzięki staraniom pani Bożeny Makowskiej już po raz 20 w tym roku Krakowskie Spotkania BaletOFFowe jedyny w mieście przegląd dokonań polskich artystów i teatrów tańca

Hurtownia Ruchu jest miejscem powstałym dzięki pasji, hojności i zaangażowaniu prywatnych osób **Małgorzaty i Joanny Orłowskich**.

Postindustrialna przestrzeń starej hurtowni została dzięki nim odremontowana, i w miarę możliwości przystosowana (znajdują się garderoby i prysznice, nie ma natomiast dobrego zaplecza technicznego pozwalającego na regularne prezentacje spektakli). W Hurtowni Ruchu odbywają się dziś najciekawsze warsztaty tańca, prowadzone przez najwybitniejszych krakowskich tancerzy, choreografów, pedagogów. Hurtownia Ruchu jest również miejscem prowadzonej przez *Artystyczną Alternatywę* Kursu Choreografii Scenicznej. Jest to najbardziej przyjazne i najbardziej niezależne miejsce działań tanecznych w Krakowie, niestety z przyczyn technicznych nie nadaje się do prezentacji spektakli.

Pozostali artyści dogadują się na indywidualnych zasadach z domami kultury, prywatnymi szkołami tańca i szkołami jogi, zwykle na zasadach wymiany barterowej, lub zmuszani są do wynajmowania sal na wolnym rynku.

Do miejsc prezentacji w Krakowie innych, zewnętrznych podmiotów nie będących organizacyjnie związanych z daną instytucją można zaliczyć: również:

- *Bunkier Sztuki* przy okazji wystaw bardzo okazjonalnie, pokazywane są tu natomiast w miarę regularnie filmy tańca.
- Stałe miejsce koncertów tanecznych to: Teatr Lalki, Maski i Aktora *Groteska* w Krakowie.
- Ponadto spektakle taneczne goszczą bardziej lub mniej często i regularnie: Nowohuckie Centrum Kultury, Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej *Manggha*, Centrum Sztuki Współczesnej *Solvay*., Kawiarnia *Młynek*, *Łaźnia Nowa*, scena *Stolarnia* Teatru Ludowego inne domy kultury w Krakowie i Nowej Hucie.

Podsumowując, oprócz Hurtowni Ruchu nie ma ogólnodostępnej na przystępnych zasadach przyjaznej przestrzeni dla tańca w Krakowie. Teatry dramatyczne niechętnie chcą współpracować z artystami i teatrami tańca. W przypadku teatrów są to tak wysokie koszty, że wykonawca byłby w stanie zarobić wyłącznie na obsługę techniczną, nawet gdyby sala została udostępniona bez dodatkowych opłat. Jednak w typowych przypadkach koszty wynajmu są dla artystów niezależnych absolutnie nieosiągalne. Kolejny problem to limitowane terminy najmu, teatry dysponują jedynie poniedziałkami, ale wtedy koszty wzrastają bo trzeba zdejmować zastanę scenografię.

Symbolicznym niemal przykładem takiej polityki miasta jest usunięcie Baletu Form Nowoczesnych AGH z Akademią Górniczo-Hutniczą. Skutkiem czego był rozpad dotychczasowej grupy tancerzy pozbawionych miejsca i wsparcia dla najstarszego w Polsce baletu form nowoczesnych. Miasto po wielokrotnych prośbach przydzieliło tymczasową siedzibę twórcom zespołu w Dworze Czeczów Domu Kultury Podgórze, w którym z powodu bieżącej działalności domu kultury nie ma praktycznie miejsca nie tylko na zgromadzenie w ciągu 42 lat „dobytek” zespołu ale i na sam zespół. Jerzy Maria Birczyński otrzymał w tym roku od miasta Krakowa wyróżnienie *Honoris Gratia*. Jak widać łatwiej miastu rozdaje się medale osobom zasłużonym dla kultury tańca, niż wśród zarządzających miastem znaleźć osobę, która przysłużyłaby się sztuce tańca.

4. Krótka analiza dynamiki zmian

Kraków nie ma żadnej specjalizacji tanecznej. To ważne centrum sztuki tańca różnych form: od baletu klasycznego, poprzez balet form nowoczesnych (BFN Jerzego Birczyńskiego), doskonałe zespoły ludowe prezentujące tańce i pieśni narodowe, ale także poszczególnych

regionów naszego kraju (*Skalni*), do zupełnie współczesnych form pracy z ciałem jak improwizacja czy improwizacja kontaktowa.

Ze względu na niemal absolutny brak wsparcia władz miejskich i wojewódzkich dla tej dziedziny sztuki (wyjątkiem Opera Krakowska i Balet Dworski *Cracovia Danza* – utrzymywane ze środków publicznych), a także brak zainteresowania rozwojem i stworzeniem polityki rozwoju tańca w tak pozornie kulturalnym mieście jak Kraków, sztuka ta z jednej strony przypomina muzeum figur woskowych (większość przedstawień baletowych Opery Krakowskiej), lub muzeum historyczne (Balet Dworski *Cracovia Danza*). Te dwa ważne dla niektórych muzea sztuki znalazłyby swoje miejsce w kulturalnym pejzażu kulturalnego miasta gdyby istniał pluralizm form i programowe wsparcie dla twórców tworzących oryginalne, współczesne dzieła sztuki tańca. Brak współczesnego tańca, a także brak infrastruktury związanej z procesem przygotowawczym tanecznych spektakli, jak również otwartych na tę, uniwersalną przeciwieństwo sztukę, jaką jest taniec scen gdzie krakowscy artyści mogliby przedstawiać swoją twórczość jest największą bolączką, a nawet wstydem dla miasta, mieniącego się kulturalną stolicą Polski.

Corocznie w Krakowie odbywa się ponad 100 festiwali, w tym około 50 o znaczeniu międzynarodowym, m. in. Festiwal Kultury Żydowskiej (od 1990), Krakowskie Zaduszki Jazzowe (od 1954 r.), Krakowski Festiwal Filmowy (od 1961 r.), Festiwal Teatrów Ulicznych (od 1988 r.) czy Krakowskie Noce, w tym Noc Teatrów (od 2007 r.), wzorowana na pomysłe Noc Muzeów. Wśród nich znajdziemy imprezy taneczne:

Krakowska Wiosna Baletowa

Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego o Puchar Prof. Mariana Wieczystego

Festiwal Tańców Dworskich *Cracovia Danza*

Puente Del Tango – Festiwal Tanga Argentyńskiego w Krakowie

Krakowskie Spotkania BaletOFFowe

Ponadto spektakle taneczne goszczą czasami:

Festiwal teatrów dla dzieci

Międzynarodowy Festiwal Teatralny Krakowskie Reminiscencje Teatralne

Festiwal Kultury Żydowskiej

Międzynarodowy Festiwal Dziecięcych i Młodzieżowych Zespołów

Folklorystycznych Krakowiak

Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych

Letni Przegląd Teatrów Jednego Aktora w Krakowie

Dedykacje. Materia Prima. Międzynarodowy Festiwal Teatru Formy

Międzynarodowy Festiwal Teatralny *Boska Komedia*

Miasto Kraków staje się skansenem dawnej wielkości. Najlepsi, nie mogąc liczyć na wsparcie „we własnym domu” emigrują do innych miast, wyjeżdżają za granicę (Ewa Szubstarska, Małgorzata Haduch), lub działają niemal w podziemiu nie mając szans pokazać się w rodzinnym mieście – zdobywają w tym samym czasie uznanie w całej Polsce i za jej granicami (Iwona Olszowska, Basia Bujakowska i Marcin Janus, Magda Przybysz, Harakiri Farmers, Ewa Szubstarska, Krakowski Teatr Tanca, Małgorzata Haduch i inni). Sytuacja Krakowa jest tym bardziej niezwykła, że działają w nim najbardziej aktywni krytycy tańca (Anna Królicza, Jadwiga Majewska, dawniej Witold Mrozek) i teoretycy tańca (oprócz wymienionych Małgorzata Jabłońska, Katarzyna Bester).

5. Sugestie dotyczące możliwości rozwoju regionalnego

W tak złej sytuacji taniec w Krakowie nie był od bardzo dawna. Wprawdzie jak na Operę Krakowską można zauważyć pewne nieznaczne zmiany na lepsze, jeżeli chodzi o taniec: zwiększono liczbę tancerzy w zespole, wprowadzono przynajmniej jedną pozycję repertuarową w nowej choreografii, w planach jest zapraszanie zagranicznych choreografów. Ale z drugiej strony produkcje a zwłaszcza premiery baletowe stanowią znikomą część repertuaru opery, grane są rzadko, brakuje współpracy z polskimi twórcami, zwłaszcza niezależnymi i władającymi bardziej nowoczesnym słownikiem ruchowym i mniej klasyczną wyobraźnią.

A jednak Kraków może i powinien nie być całkowicie pomijany na polskiej mapie tanecznej. Może odzyskać swoje znaczenie, a nawet może być miastem tańca, co ze względu na ilość wspaniałych doświadczonych i młodych tancerzy i choreografów, działaczy, krytyków i teoretyków nie jest zadaniem nie do wykonania. A biorąc pod uwagę determinacje i energię krakowskiego środowiska tańca, Kraków ma przed sobą przyszłość.

Zatem, aby Kraków mógł stać się ważnym ośrodkiem tańca, należy wspólnie z reprezentantami środowiska tańca wypracować strategiczny program rozwoju. Niezbędne jest również miejsce, wspierane bądź dotowane ze środków publicznych (może być do adaptacji), które będzie służyło jako miejsce pracy, eksperymentów, swego rodzaju pracy laboratoryjnej, nie tylko zatem przy próbach do spektakli; miejsce, które dysponowało będzie kilkoma studiami z zapleczem i co najważniejsze – z salą widowiskową przystosowaną do prezentacji tanecznych.

Wśród tak wielu festiwali brakuje dynamicznego, nowoczesnego festiwalu tańca wspieranego przez miasto i biuro festiwalowe. Taki festiwal i takie centrum tańca mogłoby stać się wizytówką miasta, które mocno zakorzenione w tradycji nie zapomina o przyszłości. Cytując słowa naszego krakowskiego mędrca, Sławomira Mrożka: *Jutro to dziś tyle, że jutro!*. W Krakowie jest ogromny potencjał twórczy intelektualny i emocjonalny artystów i teoretyków, brakuje jedynie woli polityków decydujących o rozdziale środków publicznych. Bez stałych wydatków na taniec w Krakowie, nie będzie można mówić o jutrze, a nawet o dziś!

6. Dane sumaryczne

Nazwa zespołu/ teatru/fundacji/stowarzyszenia	Rodzaj tańca	Adres	Podstawowe informacje
Opera Krakowska- Zespół Baletowy Opera Krakowska	Baletowy/klasyczny	Opera Krakowska" w Krakowie ul. Lubicz 48 31-512 Kraków tel. +48 12 296-61-00 (centrala) http://www.opera.krakow.pl opera@opera.krakow.pl Bogusław Nowak Dyrektor Naczelny	Dyrektor Bogusław Nowak Rok założenia 1954

Crakovia Danza	Taniec dawny	Balet Dworski „Crakovia Danza” Plac na Groblach 7 (I p.) 31-101 Kraków tel.: (12) 421 08 36 fax: (12) 429 58 80 e-mail: cracoviadanza@cracoviadanza.pl WWW: http://cracoviadanza.pl/	Dyr. Romana Maciuk-Agnel Rok założenia 2006
Studencki Teatr Tańca KONTRAST	współczesny		Założony przez Jacka Tomasika w 1963 najstarszy (nieistniejący już) zespół tańca współczesnego w Polsce?
Balet Form Nowoczesnych AGH	balet form nowoczesnych	jbircz@agh.edu.pl www.bfn.agh.edu.pl adres korespondencyjny: 30-009 Kraków ul.Friedleina 26/8	Założony w 1969 roku przez Jerzego Marię Birczyńskiego przy AGH w Krakowie
Eksperymentalne Studio Tańca	Taniec współczesny, improwizacja	ul. Jerzmanowskiego 12/18 Kraków, 30-836 iwona_o_taniec@wp.pl 608351687 www.iwonaolszowska.com	Założone w 1987 roku przez Iwonę Olszowską
Teatr Tańca DF	taniec współczesny	Stowarzyszenie Teatr Tańca DF Os.Na Skarpie 28/27 31-910 Kraków kontakt@teatrtancadf.pl www.teatrtancadf.pl TEATR TAŃCA DF kontakt@teatrtancadf.pl KATARZYNA SKAWIŃSKA - dyrektor artystyczny, choreograf	Założony w 1990 roku przez Katarzynę Skawińską- prezes i Mariolę Kleczkowską.

		<p>kontakt@teatrtancadf.pl</p> <p>MAGDA KONIK - pedagog, promocja</p> <p>0502 227 463 kontakt@teatrtancadf.pl</p> <p>BARBARA WYSOCZAŃSKA - promocja, administracja</p> <p>0607502700 promocja@teatrtancadf.pl</p> <p>SIEDZIBA TEATRU TAŃCA DF</p> <p>Centrum Kultury "Dworek Białoprądnicki" Zajazd Kościuszkowski ul. Białoprądnicka 3</p>	
Teatr Gestu i Ruchu	Teatr tańca i ruchu	<p>adres: Wietora 13/15 31-067 Kraków telefon: 012 430-50-90 e-mail: martapietruszka@wp.pl strona www: www.serwistanca.republika.pl/ eatrgestuiruchu/index.htm dyrektor artystyczny: Marta Pietruszka uwagi: * c/o Staromiejskie Centrum Kultury i Młodzieży</p>	<p>Rok założenia 1998 Marta Pietruszka i Olga A. Marcinkiewicz, początkowo dyrektor artystyczny rezygnuje ze współpracy, od 2002r. Dyr. Marta Pietruszka</p>
Krakowski Teatr Tańca (Dawniej Grupa Boso)	taniec współczesny, teatr tańca	<p>Krakowski Teatr Tańca Nowohuckie Centrum Kultury Al. Jana Pawła II 232 Kraków choreograf - Eryk Makohon, e- mail: erykboso@interia.pl, tel. 501 700 907, menadżerka - Hanna Raszewska, e-mail: hanna.raszewska@gmail.com, tel. 661 370 857</p> <p>Tel.: 0-501 700 907 Faks: E-mail: kontakt@krakowskiteatrtanca.</p>	<p>Rok założenia 2008; wcześniej jako Grupa Boso od 1996, Twórca, choreograf i kierownik teatru Eryk Makohon</p>

		pl Strona: krakowskiteatrtanca.pl	
Krakowska Kompania Tańca	<p>taniec baletowy, taniec współczesny, różnorodne techniki tańca współczesnego, neoklasyki, jazzu, modern jazzu, akrobatyki oraz teatru ruchu.</p> <p>www.studiosztukitanca.dbv.pl</p>		<p>Rok założenia 2008; wcześniej jako Studio Sztuki Tańca od 2001 (Tomasz Smoter i Anna Kłos);</p> <p>Tomasz Smoter</p>
Art Color Ballet	<p>zespół wykorzystuje różnorodne techniki: modern, taniec współczesny, neoklasykę, akrobatykę, pantomimę, afro dance oraz nowe formy wyrazu wypracowane przez zespół, różne style tańca: klasyczny, jazzowy, współczesny, flamenco jednak to co charakteryzuje zespół to unikatowa kombinacja, organicznych metod ekspresji tańca i malarstwa</p>	<p>Studio Art Color Ballet Rynek Główny 34 31-010 Kraków</p> <p>tel./fax +48 (12) 421-47-29 kom. +48 501-618-909</p> <p>e-mail: art@baletcolor.pl</p>	<p>Agnieszka Glińska Rok założenia 1998</p>
Teatr Otwartej Kreacji	<p>niezależny styl w konwencji zrównoważenia tradycji teatru polskiego i tańca, z mocną obecnością rekwizytu</p>		<p>Beata Owczarek i Artur Dobrzański, rok założenia 1998</p>
Scena Tańca Współczesnego	<p>taniec współczesny, teatr tańca</p>		<p>Anita Podkowa – Brańka, rok powstania 2000</p>
Krakowska Akademia Tańca			<p>Monika Myśliwiec</p>

Grupa Tańca Współczesnego Forma	technikę tańca współczesnego, neoklasycznego oraz jazzowego	„FORMA” działa od 2001 roku w Nowohuckim Centrum Kultury, artystyczny@nck.krakow.pl	Izabela Szyma Kierownikiem artystycznym i choreografem zespołu jest Izabela Szyma, a pedagogiem Agnieszka Kopacz.
Harakiri Farmers	Taniec współczesny, teatr, performance		Dominika Knapik i Wojciech Klimczyk
Konserwatorium Tańca			
Zespół Tańca Ludowego Krakowiak Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie	Taniec ludowy	Zespół Tańca Ludowego KRAKOWIAK AWF Al. Jana Pawła II 78 31.571 Kraków tel kom. +48 0501-059-553 e-mail: ztlawfkrakow@gmail.com www.awf.krakow.pl/studenci/krakowiak/pol/indexpol.html www.ztl.awf.krakow.pl	Rok założenia 1972 kier. Tomasz Rydzyński Telefon: (501)059553
Celtica SCD (Scottish Country Dance)	Szkockie tańce dworskie	mail: scd@celtica.pl telefon: +48 605 469 925 www.scd.celtica.pl	Rok założenia 2008. Katarzyna Fludzińska choreograf, Celtica SCD, jako jedyny zespół wykonujący tańce szkockie w Polsce, jest afiliowana przy Royal Scottish Country Dance Society.
Zespół Pieśni i Tańca Krakowiacy	Taniec ludowy	www.krakowiacy.art.pl ul. Św. Gertrudy 4 31 046 Krakow, Sekretariat	Rok założenia 1951, dyrektor Zbigniew Terlecki. Z końcem lat 80tych Urząd Królewskiego Stołecznego Miasta Krakowa wpisał

		<p>Tel./fax: +48124306560 +48122921163</p> <p>Księgowość - tel.: + 48 12 2923024</p> <p>email: krakowiacy@pro.onet.pl</p>	<p>„KRAKOWIAKÓW” w rejestr gminnych instytucji kultury. Dziś Zespół Pieśni i Tańca „KRAKOWIACY” z dumą oznajmia, że jest Zespołem Miasta Krakowa.</p>
<p>Zespół Pieśni i Tańca AGH "KRAKUS" im. Wiesława Białowąsa</p>	<p>Taniec ludowy</p>	<p>Zespół Pieśni i Tańca AGH "Krakus" im. Wiesława Białowąsa ul. Reymonta 15 30-059 Kraków</p> <p>tel./fax +48 12 634-19-54 +48 12 617-20-24 +48 12 631-87-32</p> <p>e-mail: zespol@krakus.net</p> <p>www.krakus.net/#</p>	<p>Krakus jest najstarszym studenckim zespołem folklorystycznym w Polsce. Został założony przez Wiesława Białowąsa przy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w 1949 roku. Maciej Jędrzejek Kierownik Zespołu, Jerzy Kwaśniewski Choreograf Zespołu, Tomasz Poniatowski Kierownik Baletu</p>
<p>Zespół Pieśni i Tańca Uniwersytetu Jagiellońskiego "Słowianki"</p>	<p>Taniec ludowy</p>	<p>Ul.Pistowska 26 30-070 Kraków tel: 48 12 6372878 fax: 48 12 6379242 e-mail: slowianki@uj.edu.pl</p> <p>www.adm.uj.edu.pl/wwwpubl/slowianki/index.pl.html</p>	<p>Zespół „SŁOWIANKI” powstał w 1959 roku przy Katedrze Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dyr. Zespołu- Henryk Wolf-Zdzenicki,</p>

			choreograf Barbara de Lehenstein Brońko, instruktor tańca Joanna Dulińska-Litewka
Studencki Zespół Góralski SKALNI przy Uniwersytecie Rolniczym	Tańce góralskie	Al. 29 listopada 50 31-425 Kraków tel. +48 12 662 51 78 email: skalni@poczta.onet.pl www.skalni.ar.krakow.pl/	Rok założenia 1953. Kierownik zespołu Józef Brzuchacz
Zespół Góralski „HAMERNIK”	Tańce góralskie z Podhala	Zespół działa przy Nowohuckim Centrum Kultury, Aleja Jana Pawła II 232, 31-913 Kraków	Rok założenia 1979. Całościowo zespół prowadzą <i>Anna i Kazimierz Lassakowie</i> – założyciele zespołu – Zasłużeni Działacze Kultury
Zespół Pieśni i Tańca „NOWA HUTA”	Tańce narodowe i regionalne	Zespół Pieśni i Tańca „Nowa Huta” Nowohuckie Centrum Kultury, Aleja Jana Pawła II 232, 31-913 Kraków Tel. 12 644 02 66 Fax 12 644 76 00 zpitnowahuta@gmail.com	Rok założenia 1953. <i>Anatol Kocyłowski</i> Kierownik artystyczny i choreograf

Przy opracowywaniu raportu korzystałam z:

- wiadomości zawartych w ankietach przygotowanych przeze mnie na użytek raportu o stanie tańca w Krakowie -

- z programów i materiałów własnych zespołów, instytucji, organizacji, szkół i poszczególnych artystów
- z internetowych stron własnych zespołów (podane w raporcie),
- z serwisu założonego w 2010 z inicjatywy Sandry Wilk - Pierwszy w Polsce Katalog Tańca. Projekt jest uzupełnieniem działającego od 2000 roku Serwisu Tańca wolnastrefa@poczta.onet.pl
http://www.dancecatalog.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=117&Itemid=141
- z wywiadu Iwony Olszowskiej z Anną Królicą <http://www.nowytaniec.pl/?p=1220>
- z Anna Królicą *Wizje nowej linii repertuarowej Opery Krakowskiej* w: *Zarządzanie w kulturze*, tom 10, red. Emil Orzechowski i Katarzyna Plebańczyk, Wydawnictwo UJ